МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ СОЦІОЛОГІЇ ТА УПРАВЛІННЯ

КАФЕДРА СОЦІОЛОГІЇ

Кваліфікаційна робота
бакалавра

МЕДІАТОРНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ВИРІШЕННІ СІМЕЙНИХ КОНФЛІКТІВ

Виконала: студентка, IV курсу,
групи 6. 0540-смк
спеціальності 054 «Соціологія»
освітньої програми «Соціологія медіації і кримінології»
Ю.О. Петреній

Керівник: доцент кафедри соціології,
к.соц.н.,
М.А. Кулик

Рецензент: доцент кафедри соціології,
доцент, к.філос.н.,
І.О. Кудінов

Запоріжжя – 2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет Соціології та управління
Кафедра Соціології
Рівень вищої освіти Бакалавр
Спеціальність 054 «Соціологія»
Освітня програма «Соціологія медіації і кримінології»

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри
В.О. Скворець _____
07 грудня 2023 року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТЦІ

Петреній Юлії Олександрівні

1. Тема роботи (проекту) Медіаторні технології у вирішенні сімейних конфліктів
Керівник роботи Кулик М.А., к.соц.н.
Затверджені наказом ЗНУ від 18 січня 2024 року № 77-с
2. Строк подання студентом роботи 03 червня 2024 р.
3. Вихідні дані до роботи 1. Лепський М.А. Соціологія медіації та миротворення : до питання про загальну теорію медіації : монографія. Запоріжжя : ЦНСД, 2023. 160 с. 2. Бесемер Х. Медіація: Посередництво в конфліктах. Київ : Духовне пізнання. 2004. 176 с. 3. Мазаракі Н. А. Медіація в Україні: проблеми теорії та практики. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право.* 2016. № 1. С. 92–100. 4. Парнета О., Федик С. Медіація як спосіб вирішення сімейних спорів. *Актуальні проблеми правознавства.* 2021. № 1. С. 100–106. 5. Шинкар Т. І. Особливості правового забезпечення медіації в деяких зарубіжних країнах: досвід для України. *Міжнародний науковий журнал «Верховенство права»*. 2017. № 5 С. 48–52.
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):
1. Уточнити основні поняття дослідження : «медіація», «медіаторні технології», «конфлікт», «сімейний конфлікт». 2. Проаналізувати історію дослідження медіаторних технологій у вирішенні сімейних конфліктів. 3. Визначити принципи та методи дослідження медіаторних технологій у вирішенні сімейних конфліктів. 4. З`ясувати сутність та особливості сімейних конфліктів як об'єкта соціологічного аналізу. 5. Розглянути теоретичні аспекти та ключові принципи медіації в сфері родинних відносин. 6. Проаналізувати кращі світові практики та визначити перспективи їх застосування в українському контексті. 7. Обґрунтувати метод прикладного соціологічного дослідження. 8. Проаналізувати та інтерпретувати дані World Values Survey та дослідження особливостей організації центрів медіації України. 9. Розробити рекомендації щодо оптимізації медіаторних технологій у вирішенні сімейних конфліктів в Україні.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)

_____

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Розділ 1	Кулик М.А., доцент кафедри соціології	11.12.23	11.12.23
Розділ 2	Кулик М.А., доцент кафедри соціології	02.02.24	02.02.24
Розділ 3	Кулик М.А., доцент кафедри соціології	05.04.24	05.04.24

7. Дата видачі завдання 07 грудня 2023 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Вибір та формулювання теми роботи	Листопад 2023	*виконано*
2.	Опрацювання наукових джерел	Грудень 2023	*виконано*
3.	Робота над вступом	Січень 2024	*виконано*
4.	Робота над першим розділом	Січень 2024	*виконано*
5.	Робота над другим розділом	Лютий 2024	*виконано*
6.	Проведення соціологічного дослідження	Березень 2024	*виконано*
7.	Робота над третім розділом	Квітень 2024	*виконано*
8.	Робота над висновками	Травень 2024	*виконано*

Студентка _____ Ю.О. Петреній

Керівник роботи (проекту) _____ М.А. Кулик

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____ Т.О. Ратушна

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота: складається з 52 сторінок, 36 позиції у списку літератури, 2 додатків.

МЕДІАТОРНА ТЕХНОЛОГІЯ, МЕДІАЦІЯ, СІМЕЙНИЙ КОНФЛІКТ

Мета наукового дослідження: є дослідити особливості використання технології медіації у вирішенні сімейних конфліктів в Україні та світі

Об'єкт наукового дослідження: сімейні конфлікти та технології їх вирішення.

Предмет наукового дослідження: медіація як технологія вирішення сімейних конфліктів.

Методи наукового дослідження: опитування, моніторингове опитування, аналіз документів.

Гіпотеза дослідження: Сім'я є важливою цінністю для людини, а сімейні стосунки передбачають найвищий рівень довіри. Саме тому, вирішення сімейних конфліктів вимагає застосування таких засобів і підходів, які би дозволили цей рівень довіри зберегти. В Україні формування мережі центрів медіації, спрямованих на розв'язання саме сімейних конфліктів знаходиться на етапі формування.

Висновки: 1. Медіаторні технології стають необхідним елементом, щоб вдосконалювати системи взаємодії та забезпечувати ефективний обмін інформацією. Сімейні конфлікти мають значний вплив на добробут та гармонію в сімейному середовищі.

2. Медіація виявляється важливим та перспективним інструментом вирішення сімейних конфліктів. Вона дозволяє сторонам активно взаємодіяти та знаходити конструктивні рішення під керівництвом об'єктивного та нейтрального медіатора.

3. Всесвітні дослідження «World Values Survey» дають зрозуміти, що сім'я та довіра до сім'ї це найголовніше. Українські центри медіації є важливими інституціями, спеціалізованими на вирішенні різноманітних конфліктів.

SUMMARY

Bachelor thesis consists of 52 pages, 36 literature sources, 2 appendices.

MEDIATOR TECHNOLOGY, MEDIATION, FAMILY CONFLICT

Research purpose to study the peculiarities of using mediation technology in resolving family conflicts in Ukraine and the world.

Research object family conflicts and technologies for their resolution.

Research subject mediation as a technology for resolving family conflicts.

Research methods surveys, monitoring surveys, document analysis.

Research hypothesis The family is an important value for a person, and family relationships involve the highest level of trust. That is why the resolution of family conflicts requires the use of such means and approaches that would allow this level of trust to be maintained. In Ukraine, the formation of a network of mediation centres aimed at resolving family conflicts is still in its infancy.

Conclusions: 1. Mediation technologies are becoming a necessary element to improve interaction systems and ensure effective information exchange. Family conflicts have a significant impact on the well-being and harmony in the family environment.

2. Mediation is proving to be an important and promising tool for resolving family conflicts. It allows the parties to actively engage and find constructive solutions under the guidance of an objective and neutral mediator.

3. The World Values Survey makes it clear that family and trust in the family is the most important thing. Ukrainian mediation centres are important institutions specialised in resolving various conflicts.

ЗМІСТ

ВСТУП……..6
РОЗДІЛ 1. МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ МЕДІАТОРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИРІШЕННІ СІМЕЙНИХ КОНФЛІКТІВ……..9
1.1. Уточнення основних понять: «медіація», «медіаторні технології», «конфлікт», «сімейний конфлікт»…….9
1.2. Історія дослідження медіаторних технологій у вирішенні сімейних конфліктів…….....12
1.3. Принципи і методи дослідження медіаторних технологій у вирішенні сімейних конфліктів…….....18
РОЗДІЛ 2. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ МЕДІАТОРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИРІШЕННІ СІМЕЙНИХ КОНФЛІКТІВ…….21
2.1. Особливості та типологія сімейних конфліктів……21
2.2. Медіація як одна із технологій вирішення сімейних конфліктів……...25
2.3. Світові практики застосування медіації у вирішенні сімейних конфліктів…….....29
РОЗДІЛ 3. ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ МЕДІАТОРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИРІШЕННІ СІМЕЙНИХ КОНФЛІКТІВ…….....35
3.1. Опитування як метод дослідження медіаторних технологій у вирішенні сімейних конфліктів……..35
3.2. Соціологічне дослідження сімейних цінностей та конфліктів в World Values Survey та дослідження особливостей організації центрів медіації України…….37
3.3. Рекомендації щодо оптимізації медіаторних технологій у вирішенні сімейних конфліктів в Україні……..44
ВИСНОВКИ…….....46
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ…….....49
ДОДАТКИ……..53

ВСТУП

Актуальність дослідження. Сім’я як соціальна система організації відносин людей передбачає досить високий рівень контактності стосунків її членів, що обумовлює потребу у ефективному вирішенні конфліктів, які можуть виникати внаслідок такої контактності. Воєнний стан в Україні посилив виклики, які постають перед українськими сім'ями, загострivши раніше накопичені проблеми сімей, спричинила територіальну віддаленість між подружжям, дітьми, загострила фінансові проблеми, додала транскордонного характеру. Актуальність даного дослідження полягає у зростаючій потребі суспільства в ефективних та інноваційних підходах до вирішення сімейних конфліктів в умовах нової реальності, яка визначається складністю взаємин у сімейному середовищі, що нерідко виливається в конфлікти різного рівня напруженості. Особливо важливою стає проблема ефективного вирішення цих конфліктів з використанням медіаторних технологій.

В сучасному науковому дискурсі велика увага приділяється дослідженню медіації як інноваційного інструменту вирішення сімейних конфліктів. Враховуючи динаміку змін у суспільстві, важливо розглядати медіаторні технології як ключовий елемент соціальної структури та механізм підтримки стійкого функціонування сімей. Світова практика свідчить про те, що медіація на сьогодні є однією з найпопулярніших форм врегулювання суперечок. Актуальність вивчення сімейних конфліктів обумовлена як потребою теоретичної розробки поставленої проблеми, так і вимогами практики, яка потребує адекватних методик для виявлення сімейних конфліктів.

Вивченням медіації в Україні займалися М. Лепський (медіація в соціології та миротворення), М. Поліщук (цивільно-правові спори), Н. Мазаракі та Т. Шинкар (адміністративно-правові спори), Т. Кисельова (вирішення спорів в порівняльному і європейському аспектах та вирішення комерційних спорів), Д. Проценко (медіація в громадах), В. Андрєєнко (сімейно-педагогічні конфлікти), Я. Миколаєнко (міжнародні конфлікти). Вивченням медіації у сімейних

конфліктах займалися вчені, зокрема, Г. Єрьоменко, В. Ейдеміллєр, Т. Білик, Ю. Притика, Г. Райко, О. Парнета, О. Тютюн, Т. Водоп’ян та С. Стадник. Медіацію та сімейні конфлікти в закордонному контексті досліджували Х. Бесемер, Дж. Готтман.

Проблемна ситуація. Сімейні конфлікти, які виникають з різних причин, вимагають ефективного та інноваційного підходу до їх вирішення, який би забезпечив не лише фактичне вирішення спору, але і збереження довірливих відносин і сприяв напрацюванню практик вирішення конфліктів в цій сім'ї в подальшому. У цьому контексті виникає необхідність вивчення медіаторних технологій як потенційного засобу полегшення та розв'язання конфліктів у родинному оточенні.

Об’єктом дослідження даної роботи є сімейні конфлікти та технології їх вирішення.

Предмет дослідження є медіація як технологія вирішення сімейних конфліктів.

Метою роботи є дослідження особливостей використання технології медіації у вирішенні сімейних конфліктів в Україні та світі.

Для досягнення поставленої мети було поставлено низку *наукових завдань:*

- уточнити основні поняття дослідження: «медіація», «медіаторні технології», «конфлікт», «сімейний конфлікт»;
- проаналізувати еволюції досліджень у галузі для виявлення ключових етапів та тенденцій розвитку;
- визначити та обґрунтувати методи, за якими буде проводитися дослідження, а також встановлення принципів аналізу отриманих результатів;
- з`ясувати сутність та особливості сімейних конфліктів як об'єкта соціологічного аналізу;
- розглянути теоретичні аспекти та ключові принципи медіації в сфері родинних відносин;
- проаналізувати кращі світові практики та визначити перспективи їх застосування в українському контексті;

- обґрунтувати метод прикладного соціологічного дослідження;
- проаналізувати та інтерпретувати дані World Values Survey та дослідження особливостей організації центрів медіації України;
- розробити рекомендації щодо оптимізації медіаторних технологій у вирішенні сімейних конфліктів в Україні.

Гіпотеза дослідження. Сім'я є важливою цінністю для людини, а сімейні стосунки передбачають найвищий рівень довіри. Саме тому, вирішення сімейних конфліктів вимагає застосування таких засобів і підходів, які би дозволили цей рівень довіри зберегти. В Україні формування мережі центрів медіації, спрямованих на розв'язання саме сімейних конфліктів знаходиться на етапі формування.

Структура дипломної роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку літератури та додатків.

РОЗДІЛ 1
МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ МЕДІАТОРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИРІШЕННІ СІМЕЙНИХ КОНФЛІКТІВ

1.1. Уточнення основних понять: «медіація», «медіаторні технології», «конфлікт», «сімейний конфлікт»

Визначення поняття «медіація» є ключовим аспектом уточнення основних понять у рамках даного дослідження. Медіація представляє собою процес конфліктолагодження, в якому третя, незалежна сторона, відома як медіатор, сприяє учасникам конфлікту в досягненні взаємовигідного та прийнятного рішення. Цей процес базується на принципах відкритості, активного слухання та співпраці, спрямованих на розкриття інтересів сторін та вирішення їхніх розбіжностей [1, с. 184].

Важливо враховувати, що медіація є добровільним і конфіденційним процесом, де сторони зберігають контроль над власним рішенням. Медіатор допомагає сторонам визначити їхні потреби та інтереси, а не просто позиції, щоб забезпечити створення рішення, яке враховує обидві сторони. Медіація також покликана забезпечити відновлення взаєморозуміння та відносин, що допомагає уникнути подальших конфліктів у майбутньому. У контексті сімейних відносин, медіація може включати вирішення питань, таких як розлучення, усиновлення, або вирішення конфліктів між різними поколіннями. Такий підхід виходить за рамки традиційних методів вирішення конфліктів і створює простір для творчих та інноваційних рішень. Розкриття ролі медіатора є важливим аспектом уточнення основних понять у контексті дослідження медіаторних технологій у вирішенні сімейних конфліктів. Медіатор є об'єктивним посередником, що допомагає сторонам знаходити взаємоприйнятні рішення, не втручаючись у їхні особисті справи. Він володіє спеціалізованими навичками управління конфліктами, спілкування та ведення переговорів [2].

Медіатор використовує активне слухання для збору інформації та розуміння позицій обох сторін. Він стимулює сторони генерувати власні

рішення, сприяючи творчому та конструктивному підходу. Медіаторна роль визнається за її важливість у вирішенні сімейних конфліктів, оскільки вона сприяє побудові довіри, співпраці та прийняттю обґрунтованих рішень, що враховують потреби всіх учасників [3, с. 72].

«Медіаторні технології» в сучасному науковому й технічному контексті займають важливе місце, що свідчить про їхню вагому роль у вирішенні різноманітних завдань. Ці технології слугують посередниками або посередницькими засобами у взаємодії між різними системами, компонентами чи учасниками. Вони дозволяють ефективно координувати обмін інформацією, забезпечуючи взаємодію без прямих з'єднань між окремими елементами системи. Медіаторні технології стають необхідним елементом в сучасному науковому просторі, допомагаючи вдосконалювати системи взаємодії та забезпечувати ефективний обмін інформацією між різними компонентами.

Поняття «конфлікту» в наукових дослідженнях привертає увагу як українських, так і закордонних вчених, адже воно є неодмінною складовою актуальних наукових пошуків. Закордонні дослідження вказують на різноманітні аспекти конфліктів у наукових колективах, зокрема, пов'язаних із змаганням за фінансування, авторськими правами, або науковими поглядами. Наприклад, дослідження Гаррієт Гест та Шелдона Захаріса розглядає роль конфліктів у формуванні інноваційних рішень в колективах [4].

Серед українських досліджень актуальна робота Андрія Гірника, який звертає увагу на конфліктологію, включаючи природу конфліктів, класифікацію, динаміку та шляхи вирішення. [5, с. 5]. Згідно з визначенням Андрія Гірника, конфлікт - це взаємодія між двома або більше сторонами (окремими особами, групами, державами), які мають несумісні цілі, інтереси або цінності. Конфлікти можуть виникати як на міжособистісному рівні, так і на міжгруповому або на міжнародному рівні. Поняття конфлікту в наукових дослідженнях є значущим аспектом, який привертає увагу як українських, так і закордонних науковців, що свідчить про актуальність цієї теми у сучасному науковому середовищі.

Визначення «сімейний конфлікт» є ключовим елементом уточнення основних понять для дослідження проблематики медіаторних технологій у вирішенні конфліктів в родинному оточенні. Сімейний конфлікт можна розглядати як непоодинокий інцидент, але також як складний взаємодіючий процес, що виникає внаслідок різноманітних факторів, таких як різниці в цінностях, комунікаційні труднощі, фінансові аспекти або зміни в родинній динаміці.

Сімейні конфлікти можуть стосуватися різних аспектів сімейного життя, таких як виховання дітей, поділ обов'язків, успадкування, або особисті проблеми між членами родини. Вони можуть виникати як внаслідок повсякденних невеликих розбіжностей, так і через серйозні та важкі життєві ситуації. Сімейні конфлікти є природною частиною родинного життя і можуть слугувати кількома функціями, включаючи вираження емоцій, перегляд ролей членів родини, або пошук оптимальних рішень для подолання труднощів [6].

Сімейний конфлікт є важливим аспектом в сфері психології та сімейних відносин, і його вивчення викликає інтерес як в українських, так і в закордонних дослідників. Закордонні дослідження, а саме Джона Готтмана, розглядають сімейні конфлікти з погляду їхніх впливів на стабільність та тривалість сімейних відносин. Джон Готтман вивчає конфлікти, їхні причини та наслідки, надаючи інсайти для розвитку ефективних стратегій управління сімейними відносинами [7].

Дослідження Вероніки Андрєєнко зосереджуються на аналізі взаємозв'язку сімейних конфліктів та їхнього впливу на психічне здоров'я дитини [3]. Автор досліджує фактори, що сприяють виникненню конфліктів, як в сім’ї так і в освітніх закладах та розглядає можливі шляхи їх подолання. Поняття сімейного конфлікту є об'єктом інтенсивного вивчення як українських, так і закордонних вчених. Це поняття також обумовлюється його динамікою, адже сімейні конфлікти можуть змінюватися з часом, відзначаючи етапи загострення та пом'якшення. Розглядання сімейного конфлікту враховує важливість розуміння контексту та особливостей кожної родини, а також виявлення специфічних

аспектів конфліктів, що можуть бути адресовані за допомогою медіаторних технологій.

Отже, конфлікт – це невирішена суперечність між двома або більше сторонами, яка може виникнути через різницю в інтересах, цінностях, поглядах або потребах. Сімейний конфлікт - це конфліктна ситуація, що виникає між членами сім'ї і може стосуватися різних аспектів життя сім'ї, таких як фінанси, виховання дітей, поділ обов'язків, розподіл ресурсів та інші. Ці конфлікти можуть мати значний вплив на добробут та гармонію в сімейному середовищі. Медіація – це метод врегулювання чужих конфліктів, за яким незалежна третя особа (медіатор) допомагає сторонам дійти прийнятного варіанта вирішення спору, сприяючи їх порозумінню, вносячи ясність в узгоджені та спірні питання, допомагаючи їм зрозуміти позиції одна одної, пропонуючи варіанти врегулювання та в результаті відбувається угода. Медіаторні технології - це методи та стратегії, спрямовані на вирішення конфліктів шляхом залучення незалежної третьої сторони, яка допомагає сторонам знайти взаємовигідне рішення, прийнятне для всіх учасників конфлікту.

1.2. Історія дослідження медіаторних технологій у вирішенні сімейних конфліктів

Коріння конфлікту можна відслідковувати в історії людства, де суперечності між індивідами, групами, спільнотами часто призводили до суперечок і ворожості. Конфлікт вивчається як важливий аспект в багатьох наукових дисциплінах, включаючи психологію, соціологію, політологію та інші. Кожна з наук, маючи спільний обєкт дослідження - конфлікт, втім предмет дослідження визначає відповідно до своєї наукової галузі. В рамках психології дослідження конфлікту реалізувалося Куртом Левіном, який розглядав його як результат взаємодії між особистісними, соціальними та структурними факторами [8]. Інші вчені, наприклад, Ральф Кілманн та Кеннет Томас, розробили теорію конфліктів та методи їх вирішення, що допомогли визначити різні типи конфліктів та шляхи їх управління [4].

У соціології вивчення конфлікту пов'язане із трудовими відносинами, класовими розбіжностями та соціокультурними чинниками. Карл Маркс, Макс Вебер та інші соціологи розглядали конфлікт як результат соціальної дисгармонії. Історія вивчення конфлікту засвідчує багатогранність підходів та різноманітність дисциплін, які включають цей аспект у свої дослідження.

Конфліктологічна парадигма, розроблена Ральфом Дарендорфом і Льюісом Козером, є однією з ключових концепцій у сучасній соціології. Ця парадигма відображає складність та різноманітність конфліктних процесів у суспільстві. Підхід Дарендорфа і Козера базується на уявленні про конфлікт як необхідний елемент соціального життя, що виникає внаслідок різноманітних соціальних інтересів, потреб, цінностей та ресурсів. Вони розглядають конфлікти як динамічні та постійно присутні у процесі соціальної взаємодії, що впливають на розвиток суспільства. Згідно з конфліктологічною парадигмою, конфлікти можуть мати різні форми та виражатися у різних соціальних контекстах, включаючи політичні, економічні, культурні, та інші [5, с. 46-47]. Дослідники вважають, що конфлікти виникають через нерівність у розподілі ресурсів та влади, а також через різноманітність інтересів та цінностей у суспільстві. Вони вважають, що конфлікти можуть мати як позитивні, так і негативні наслідки для суспільства, залежно від способу їх вирішення та наслідків, які вони призводять.

Також парадигма акцентує увагу на ролі соціальних інститутів у виникненні та регулюванні конфліктів. Ральф Дарендорф і Льюіс Козер вивчають вплив інституційних структур, таких як правова система, політичні інституції та громадські організації, на розвиток та регулювання конфліктів у суспільстві. Вони розглядають способи, за допомогою яких інституції можуть впливати на конфліктні ситуації, а також шляхи їх подолання та вирішення.

Сімейний конфлікт вивчається у широкому спектрі наукових дисциплін, особливо в галузях психології, сімейної терапії, соціології та правозахисту сім'ї. Основна увага приділяється розумінню причин виникнення конфліктів у сімейному середовищі та розвитку стратегій їх вирішення. В психології

дослідження сімейних конфліктів здебільшого спрямовані на вивчення взаємодії між членами сім'ї, психологічних аспектів конфліктів та їх впливу на психічне здоров'я сімейних учасників. Вчені, такі як Джон Готтман та Сью Джонсон, розвивають концепції сімейної терапії та роблять акцент на емоційному підґрунті конфліктів [7].

У сфері соціології вивчення сімейних конфліктів пов'язане з розбудовою сімейної структури та її впливом на соціальний порядок. Соціологи, такі як Еміль Дюркгейм та Толкотт Парсонс, аналізували сімейні відносини та їх взаємодію з іншими соціальними інститутами [5, с. 47-48].

Ще однією важливою галуззю є сімейне право та правозахист сім'ї, де юристи та правозахисники вивчають юридичні аспекти сімейних конфліктів та розробляють механізми їх вирішення згідно з відповідним законодавством. Сімейний конфлікт є об'єктом досліджень різних наукових напрямків, що враховує різні аспекти його виникнення та вплив на різні сфери сімейного життя.

Початкові етапи вивчення медіаторних технологій у вирішенні сімейних конфліктів свідчать про становлення цієї області досліджень і впровадження новаторських підходів до вирішення проблем в родині. У першому етапі, який охоплює ранні наукові дослідження, акцент робиться на встановленні фундаментальних понять та принципів медіації у сімейному контексті [9]. Різні науковці та практики внесли свій внесок у розуміння суті медіаторських технологій та їхню роль у вирішенні сімейних конфліктів.

Одним із ключових визначень цього періоду є розкриття медіації як процесу, в якому третя сторона, медіатор, сприяє взаєморозумінню та допомагає сторонам досягти взаємовигідних рішень. Поступово виявлялися переваги використання медіації в порівнянні з традиційними методами вирішення конфліктів у родині, зокрема, покращення комунікації, зменшення конфліктів та підвищення ступеня задоволеності сторін результатами процесу.

На цьому етапі акцент також робиться на виникненні відомих понять, таких як «медіатор» і «сімейний конфлікт», та їхній визначальній ролі в медіаційному процесі. Вперше висвітлюються психологічні та соціальні аспекти

медіації, розкриваючи її потенціал для покращення взаємин у родині та забезпечення стійкого вирішення конфліктів. Початкові вивчення медіаторних технологій в сімейних відносинах виклали фундамент для подальших наукових досліджень та розвитку цієї важливої сфери вивчення [10, с.116].

Етап становлення поняття «медіація» у контексті сімейних відносин визначався розширенням розуміння цього терміну та його адаптацією до особливостей сімейного середовища. На цьому етапі дослідники та практики активно працювали над визначенням ролі медіації у сімейних конфліктах, зокрема, враховуючи психологічні, емоційні та соціокультурні аспекти. Визначення «медіація» у контексті сімейних відносин виявилось складнішим, ніж у юридичних або бізнес-сферах. Медіація в сімейних конфліктах не обмежується лише пошуком компромісу або вирішенням конфліктів; вона також спрямована на відновлення взаєморозуміння, покращення комунікації та побудову стійких відносин [11, с. 73].

Вплив психології та соціології на розвиток медіаторних технологій у вирішенні сімейних конфліктів виявився визначальним на шляху формування цієї області досліджень. Психологічний внесок полягав у глибокому розумінні емоційного та психологічного аспектів сімейних конфліктів, що визначило специфіку застосування медіації у цьому контексті. Розширення знань у галузі соціології дозволило враховувати соціокультурний контекст сімейних відносин та конфліктів. Соціологічний підхід допоміг встановити взаємозв'язок між сімейними динаміками та загальними соціокультурними тенденціями, що дозволяє ліпше розуміти корені та вплив сімейних конфліктів [12, с. 61].

Психологічний аспект вплинув на розуміння ролі медіатора та його спроможності розкривати емоційні аспекти конфліктів, допомагаючи сторонам знаходити позитивні та конструктивні шляхи вирішення проблем. Сучасні підходи до психологічної медіації враховують такі аспекти, як психотерапевтичні методи, розвиток емпатії та навичок міжособистісної комунікації. З соціологічної точки зору, дослідження та аналіз сімейних конфліктів у контексті соціокультурних та етнічних реалій надають можливість

створювати індивідуалізовані стратегії медіації, що враховують унікальні аспекти кожної сім'ї [13, с. 95]. Взаємодія психології та соціології у розвитку медіаторних технологій в сімейному контексті надає глибоке та комплексне розуміння конфліктів, враховуючи психологічні, емоційні та соціокультурні виміри, що впливають на відносини в родині

Розвиток практичної сторони медіаторних технологій у родині відбувався в контексті зростання популярності та розуміння важливості використання медіації для вирішення сімейних конфліктів [14, с. 100]. З одного боку, практика медіації в родині стала більш доступною та поширеною, привертаючи увагу як фахівців, так і широкого загалу.

Поява спеціалізованих медіаторських центрів та організацій, спрямованих на надання послуг з вирішення сімейних конфліктів, свідчить про розвиток інфраструктури цієї сфери. Такі центри часто забезпечують не лише консультації та професійний супровід, але і надають доступ до навчання та тренінгів для медіаторів, розвиваючи кваліфікацію та стандартизуючи практику. У практиці також відзначається зростання використання онлайн-платформ та технологій для проведення медіаційних сесій у віртуальному середовищі. Це розширює можливості доступу до медіаторських послуг, забезпечуючи зручність та гнучкість для учасників. На практичному рівні набуло поширення використання медіації в таких сферах, як розлучення, дитячі питання, спадщина та інші аспекти сімейного життя. Розвиток стандартів та етичних кодексів для медіаторів сприяє підвищенню якості послуг та довіри до цієї форми вирішення конфліктів [15, с. 159-160]. Практичний розвиток медіаторних технологій у родині відзначається не тільки збільшенням їхнього застосування, але й підвищенням професіоналізму та стандартизацією цієї важливої сфери діяльності.

Вплив правових аспектів на застосування медіації в родині є суттєвим елементом розвитку цієї практики. Один із ключових аспектів полягає в законодавчому визнанні медіації як ефективного інструменту вирішення сімейних конфліктів. Правове врегулювання медіації в родині також визначає ряд важливих аспектів, таких як конфіденційність, нейтралітет медіатора та

визнання медіаційних угод. Забезпечення конфіденційності інформації, обговореної під час медіації, стає ключовим елементом, що сприяє відкритому та чесному обговоренню конфлікту без страху перед подальшим його використанням в судовому порядку. Деякі юрисдикції визначають обов'язкові випадки використання медіації перед подачею справи до суду, що сприяє вирішенню конфліктів на ранніх стадіях та розгрузці судової системи [16]. Узаконення медіації в родині відкриває шлях для більшого використання цього методу вирішення конфліктів та сприяє покращенню взаємин у сім'ї відповідно до встановлених правових норм і стандартів.

Таким чином, важливо відзначити поступовий розвиток медіаторного напрямку в науці та практиці. В рамках психології конфлікт довго вивчався видатними дослідниками, такими як Курт Левін, який розглядав його як результат взаємодії між особистісними, соціальними та структурними факторами. Інші вчені, наприклад, Ральф Кілманн та Кеннет Томас, розробили теорію конфліктів та методи їх вирішення, що допомогли визначити різні типи конфліктів та шляхи їх управління. У соціології вивчення конфлікту пов'язане із трудовими відносинами, класовими розбіжностями та соціокультурними чинниками. Карл Маркс та Макс Вебер розглядали конфлікт як результат соціальної дисгармонії. Конфліктологічна парадигма, розроблена Ральфом Дарендорфом і Льюісом Козером відображає складність та різноманітність конфліктних процесів у суспільстві. Соціологи, такі як Еміль Дюркгейм та Толкотт Парсонс, аналізували сімейні відносини та їх взаємодію з іншими соціальними інститутами. Джон Готтман та Сью Джонсон, розвивають концепції сімейної терапії та роблять акцент на емоційному підґрунті конфліктів Проходження від перших теоретичних концепцій до сучасних підходів свідчить про визнання важливості медіації в сфері сімейних відносин. Підвищення уваги до ролі медіаторів, розширення їхніх функцій та застосування новітніх методик свідчать про актуальність та потенціал медіаційних технологій у подоланні сімейних конфліктів у сучасному суспільстві.

1.3. Принципи і методи дослідження медіаторних технологій у вирішенні сімейних конфліктів

Для того, щоб описати дану тему більш об’єктивно та точно ми будемо використовувати набір підходів, методів та принципів, які дають змогу детальніше розкрити дослідження медіаторних технологій у вирішенні сімейних конфліктів. У своїй роботі ми будемо використовувати інтеракційний та комунікативний підходи.

Інтеракційний підхід розглядає конфлікт як результат взаємодії учасників, де акцент здійснюється на взаємовпливі, взаємореакціях та динаміці стосунків. Цей підхід дозволяє аналізувати та розуміти взаємні взаємодії між членами сім'ї, їхні реакції та вплив на подальші дії. Комунікаційний підхід, у свою чергу, акцентує увагу на якості та ефективності комунікації між учасниками конфлікту. Він визнає комунікацію як основний механізм взаємодії та розв'язання конфліктів, тому розвиває стратегії покращення спілкування, враховуючи особистість кожного учасника та особливості сімейних відносин.

В нашому дослідженні медіаторних технологій у вирішенні сімейних конфліктів будемо використовувати такі загальні наукові принципи як принцип об’єктивності, історизму, термінологічний, розвитку, детермінізму, розвитку та комплексності.

Принцип об'єктивності є одним з основних принципів наукового дослідження, який передбачає нейтральне та безпристрасне ставлення до об'єктів дослідження та отриманих результатів. Головною метою принципу об'єктивності є забезпечення найвищого рівня точності, достовірності та достатньої репрезентативності отриманих даних та висновків. Для досягнення об'єктивності дослідник повинен використовувати об'єктивні методи збору та аналізу інформації, уникаючи суб'єктивних оцінок або впливу особистих уподобань. У своєму дослідженні ми відмовляємося від усталених, застарілих поглядів на медіаторні технології, що прагнуть до сучасності у вирішенні сімейних конфліктів.

Принцип історизму є важливим методологічним принципом у багатьох галузях науки, зокрема в історії, соціології, філософії та культурології. Цей принцип передбачає розуміння явищ та процесів у контексті їхнього історичного розвитку та еволюції. Він вказує на те, що будь-яке явище або явлення має бути розглянуте в контексті часу, місця та соціокультурного середовища, в якому воно виникло та розвивалося. Дотримуючись даного принципу, ми розглянули особливості виникнення, формування та подальшого розвитку знання про медіаторні технології у вирішенні сімейних конфліктів.

Термінологічний принцип є одним із основних методологічних принципів у науковому дослідженні. Його суть полягає в узгодженому та чіткому визначенні термінів, понять та термінологічного апарату, що використовуються в рамках певної наукової дисципліни або області знань. У досліджені було уточнино зміст, обсяг понять що вони значуть та яку роль відіграють

Принцип розвитку є ключовим у науковому дослідженні та інтелектуальному розвитку суспільства загалом. Цей принцип визначає необхідність постійного вдосконалення знань, методів та технологій з метою відкриття нових можливостей та досягнення нових вершин у різних сферах життя. Дотримуючись цього принципу ми розглядаємо розвиток і перспективи медіаторних технологій у вирішенні сімейних конфліктів.

Принцип детермінізму відображає уявлення про те, що кожне явище або подія має чітко визначену причинно-наслідкову залежність, і їхні результати можуть бути передбачені на основі встановлених законів природи або суспільства. На основі принципу детермінізму ми встановили умови та причини виникнення медіаторних технологій у вирішенні сімейних конфліктів.

Принцип комплексності, навпаки, визнає складність та взаємозв'язаність явищ у природі та суспільстві. Він передбачає розгляд системи як цілісного об'єкта, що складається з багатьох взаємодіючих елементів, які взаємно впливають один на одного. У дослідженні комплексно визначені поняття та присутній зв’язок у всіх підрозділах теми, щодо вирішення сімейних конфліктів.

Отже таким чином, обґрунтована методологія дослідження. Методологічними підходами дослідження медіаторних технологій у вирішенні сімейних конфліктів є інтеракційний та комунікативний підходи та принципи об’єктивності, історизму, термінологічний, розвитку, детермінізму та комплексності.

В даному розділі було розглянуто основні поняття дослідження, їх історичні витоки та різні методологічні принципи. Ми обрали визначення: конфлікт – це невирішена суперечність між двома або більше сторонами, яка може виникнути через різницю в інтересах, цінностях, поглядах або потребах. Сімейний конфлікт - це конфліктна ситуація, що виникає між членами сім'ї і може стосуватися різних аспектів життя сім'ї, таких як фінанси, виховання дітей, поділ обов'язків, розподіл ресурсів та інші. Медіація – це метод врегулювання чужих конфліктів, за яким незалежна третя особа (медіатор) допомагає сторонам дійти прийнятного варіанта вирішення спору, сприяючи їх порозумінню, вносячи ясність в узгоджені та спірні питання, допомагаючи їм зрозуміти позиції одна одної, пропонуючи варіанти врегулювання та в результаті відбувається угода. Медіаторні технології - це методи та стратегії, спрямовані на вирішення конфліктів шляхом залучення незалежної третьої сторони, яка допомагає сторонам знайти взаємовигідне рішення, прийнятне для всіх учасників конфлікту.

Ми розглянули історію дослідження медіаторних технологій у вирішенні сімейних конфліктів через таких соціологів, як Еміль Дюркгейм та Толкотт Парсонс (сімейні відносини та їх взаємодію з іншими соціальними інститутами), Карл Маркс та Макс Вебер (вивчення конфлікту пов'язане із трудовими відносинами, класовими розбіжностями та соціокультурними чинниками), Ральф Дарендорф та Льюіс Козер (конфліктологічна парадигма). В рамках психології конфлікт довго вивчався видатними дослідниками Курт Левін, Джон Готтман, Сью Джонсон, Ральф Кілманн та Кеннет Томас. А також використали інтеракційний та комунікативний підходи та такі загальні наукові принципи як принцип об’єктивності, історизму, термінологічний, розвитку, детермінізму та комплексності.

РОЗДІЛ 2
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ МЕДІАТОРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИРІШЕННІ СІМЕЙНИХ КОНФЛІКТІВ

2.1. Особливості та типологія сімейних конфліктів

В підрозділі 1.1. нами було визначено поняття конфлікт як невирішена суперечність між двома або більше сторонами, яка може виникнути через різницю в інтересах, цінностях, поглядах або потребах.

Типологія сімейних конфліктів представляє собою різновиди і категорії конфліктних ситуацій, які можуть виникати в сімейному середовищі. Один із важливих компонентів цієї типології - це конфлікти між партнерами, які можуть виникнути в різних сферах сімейного життя [17]. Конфлікти між партнерами часто виникають у зв'язку з різницями у цінностях, поглядах на роль кожного партнера у сім'ї та розподілі відповідальностей.

У конфліктах між партнерами важливо розглядати не лише поверхневі причини, але й глибинні фактори, такі як особистість кожного партнера, його минулі досвіди та очікування від сімейних відносин. Психологічний аналіз конфліктів може виявити певні патерни поведінки та допомогти розробити стратегії їх вирішення. Розуміння природи та особливостей конфліктів між партнерами є ключовим елементом для покращення якості міжособистісних відносин в сім'ї та забезпечення стабільності в подружньому союзі [18]. Спроможність ефективно вирішувати конфлікти між партнерами може сприяти збереженню та розвитку здорових та гармонійних сімейних відносин.

Конфлікти між батьками та дітьми є важливим аспектом сімейних відносин, який може виникати на різних етапах дитинства та підліткового періоду. Ці конфлікти можуть бути спричинені різницею в поглядах, очікуваннях, а також розривом у розумінні взаємних потреб та бажань. Важливим аспектом у розумінні конфліктів між батьками та дітьми є врахування етапів розвитку дитини. Наприклад, на підлітковому етапі діти можуть переживати конфліктні ситуації через формування власної ідентичності та

незалежності [10, с 138]. Батьки, з іншого боку, можуть стикатися із викликами адаптації до змін у поведінці та потребах своїх дітей.

Конфлікти між різними поколіннями становлять значущий аспект сімейних відносин, особливо в умовах швидких соціокультурних змін.

Ольга Козаченко надає цікавий аналіз стану української багатопоколінної сім'ї. Автор зазначає, що в українському суспільстві можна побачити ту саму особливість міжпоколінної допомоги, проте з боку батьків. Адже важливу роль у функціонуванні молодої сім'ї продовжують відігравати батьки, які дуже часто забезпечують молоде подружжя не лише житлом, але й грішми та продуктами. Варто зазначити, що багатопоколінну сім'ю потрібно розглядати не лише з позитивного боку, але й як джерело виникнення конфліктів та стресів в контексті зв'язків між різними поколіннями [19, с 251]. Ці конфлікти можуть виникати через різницю у цінностях, поглядах, а також способах сприйняття світу. Однією з ключових причин конфліктів між поколіннями є генераційна різниця в досвіді та соціокультурних уявленнях. Молодше покоління може висловлювати несхвалення стосовно стереотипів чи традицій, які були актуальними для попередніх поколінь, і намагатися впроваджувати нові підходи та цінності.

Важливо розуміти, що конфлікти між поколіннями не обов'язково є негативним явищем. Вони можуть викликати обговорення та переосмислення різних точок зору, сприяючи еволюції сімейних традицій та адаптації до змін у суспільстві. Ключовою умовою є відкритий діалог, здатність слухати та поважати думки кожного покоління, щоб забезпечити гармонію та стабільність у сімейному оточенні [20, с. 17].

Фактори виникнення сімейних конфліктів мають різноманітний характер, включаючи економічні аспекти, які можуть впливати на сімейні відносини. Важливо враховувати, що економічні аспекти можуть впливати на розподіл обов'язків у сім'ї, створюючи потенційні джерела конфліктів. Наприклад, нерівномірне розподілення фінансових відповідальностей часто стає об'єктом суперечок та невдоволення. Для вирішення конфліктів, пов'язаних з економічними аспектами, важливо встановлювати відкритий діалог щодо

фінансових цілей та стратегій, спільно працювати над бюджетуванням та забезпеченням економічної стабільності для сім'ї [21]. Розуміння взаємних очікувань та готовність до співпраці можуть допомогти зменшити негативний вплив економічних чинників на сімейні відносини.

Культурні розбіжності є важливим чинником, що може викликати сімейні конфлікти, особливо в умовах глобалізації та зростання культурного різноманіття. Культурні конфлікти можуть виникати на різних рівнях, включаючи сферу сімейних цінностей, релігійних поглядів та практик, а також традиційних ролей чоловіка та жінки [13, с. 97]. Наприклад, розбіжності у підходах до виховання дітей чи розумінні ролі сім'ї в суспільстві можуть викликати напругу в сімейних відносинах. Для подолання культурних конфліктів важливо активно працювати над взаєморозумінням та терпимістю.

Сімейні конфлікти мають значний вплив на соціальну структуру і функціонування суспільства, і це є предметом дослідження для соціологів різних шкіл і напрямків. Еміль Дюркгейм в своїх роботах звертав увагу на важливість сімейних структур для стабільності суспільства. Він вважав, що сім'я є основою соціального порядку і сприяє соціалізації нового покоління, але конфлікти в сім'ї можуть призвести до дисгармонії в суспільстві. Толкотт Парсонс розглядав сім'ю як систему, що виконує різні функції для суспільства, включаючи соціалізацію, стабілізацію особистості та передачу соціальних цінностей [5, с. 47]. Він вважав, що конфлікти в сім'ї можуть порушити ці функції і призвести до дисфункціональності. Карл Маркс і Фрідріх Енгельс у своїх теоріях класового суспільства акцентували увагу на тому, як сімейні конфлікти можуть відображати і підтримувати класові нерівності [5, с. 46]. Вони вважали, що сімейна структура відображає та утверджує економічні відносини в суспільстві.

Карен Хорні і Еріх Фромм в рамках психоаналітичного підходу досліджували вплив сімейних конфліктів на психологічний розвиток особистості. Вони звертали увагу на те, як різні стилі виховання і конфлікти в сім'ї можуть впливати на формування характеру та психічне здоров'я особистості. Жан Піаже в своїх дослідженнях про розвиток дитини акцентував

увагу на взаємодії між дитиною та сім'єю, включаючи конфліктні ситуації, які можуть сприяти розвитку когнітивних та емоційних навичок [5, с. 49-51]. Соціологи різними способами досліджували вплив сімейних конфліктів на соціальну структуру та функціонування суспільства, надаючи глибше розуміння цієї проблематики з різних точок зору.

Психологічні чинники грають важливу роль у виникненні сімейних конфліктів, оскільки вони пов'язані із внутрішніми емоційними та психічними процесами членів родини. Одним із ключових психологічних факторів є різниця в особистісних характеристиках та способах сприйняття світу між членами родини [14, с. 103]. Наприклад, різниця в стилі комунікації, особистісні конфлікти, або внутрішні неспокої можуть призводити до напружених сімейних відносин. Непорозуміння власних або чужих емоцій, низький рівень емоційного інтелекту чи недостатня готовність до вирішення психологічних проблем можуть поглиблювати конфлікти та важкості взаємодії в сім'ї.

Одним з найважливіших аспектів взаємодії в сім'ї є комунікація. Ефективна комунікація визначається як ключовий фактор для побудови здорових відносин між членами сім'ї. Здатність висловлювати свої почуття та думки, а також вміння слухати інших, визначає рівень взаєморозуміння та підтримки в сім'ї. Недостатня комунікація часто стає джерелом конфліктів, і тут медіаторні технології можуть забезпечити простір для вираження думок та вирішення непорозумінь. Ще одним аспектом є розподіл обов'язків та відповідальностей в сім'ї. Нерівномірний розподіл обов'язків може викликати напругу та невдоволення серед членів сім'ї, що може призвести до конфліктів. Розуміння та узгодження ролей і функцій у межах родини стає важливим елементом вирішення таких сімейних проблем. Емоційна взаємодія в сім'ї визначається вираженням та реакціями на емоції різних членів. Здатність виразно висловлювати та ефективно управляти емоціями сприяє зниженню ризику конфліктів та впливає на психологічний клімат в сім'ї [14, с.104]. Враховуючи ці аспекти, важливо розуміти, як взаємодія в сім'ї може впливати на

виникнення сімейних конфліктів та як медіаторні технології можуть бути застосовані для сприяння конструктивній взаємодії та вирішенню конфліктів.

Врахування історії та динаміки взаємин у родині є важливим елементом. Медіатор повинен усвідомлювати минулі події, які можуть впливати на сучасні конфлікти, та сприяти виявленню коренів проблем [22, с. 67]. Важливо розглядати родинні відносини у широкому контексті, враховуючи різні покоління та їхні взаємодії.

На етапі формування сім'ї конфлікти можуть виникати через адаптацію до нового життя разом, встановлення ролей та вирішення питань, пов'язаних із зазначенням нових обов'язків. У період зростання дітей конфлікти можуть виникати у зв'язку з різними підходами батьківства, вихованням дітей та розподілом відповідальності. Сімейні кризи, такі як підлітковий період чи криза середніх років, також можуть призводити до конфліктів, впливаючи на розподіл уваги, зміну ролей членів сім'ї та їхніх очікувань [10, с. 139]. Взаємозв'язок конфліктів із змінами у структурі сім'ї підкреслює необхідність розвитку навичок управління конфліктами та пошуку конструктивних рішень для забезпечення стабільності та гармонії в родині на різних етапах її розвитку.

Отже, взаємозв'язок конфліктів із змінами у структурі сім'ї є невід'ємною частиною розуміння динаміки родинного життя. Конфлікти можуть виникати на різних етапах сімейного циклу та впливати на структуру сім'ї через різні фактори.

2.2. Медіація як одна із технологій вирішення сімейних конфліктів

Сьогодні термін «соціальні технології» широко використовується для позначення сукупності методів і прийомів перетворення суспільства з метою задоволення різноманітних і соціально значущих потреб його громадян [23, с. 13]. Це включає в себе різні стратегії і методи, спрямовані на зміну поведінки, вирішення конфліктів, підтримку соціальної інтеграції та забезпечення ефективного спілкування. Основною метою соціальної технології є збалансоване вирішення соціальних проблем та створення умов для гармонійного функціонування суспільства.

Переговори, арбітраж, фасилітація та медіація на сьогодні визнані як реальні можливості вирішення питань без звернення до суду, а також як ефективні соціальні технології, що дозволяють заощадити значну кількість часу та грошей.

Переговори - це процес, за допомогою якого вирішуються суперечки (спори) між сторонами без залучення третьої сторони (посередника) і досягається компроміс. Переговори зосереджені на тому, щоб сторони самостійно вирішували існуючі суперечки на власний розсуд.

Арбітраж – полягає у використанні третьої нейтральної сторони для вирішення конфлікту шляхом видачі рішення, яке обов'язкове для сторін. Арбітраж дозволяє врахувати інтереси обох сторін і досягти компромісу.

Фасилітація - це метод роботи з групою, спрямований на сприяння співпраці та прийняття рішень членами групи. Фасилітація особливо актуальна в ситуаціях, коли групи, об'єднані спільною діяльністю, стикаються з конфліктами, які необхідно вирішити. Метод сприяє відкритому обговоренню проблем, активному слуханню та виробленню спільних рішень, забезпечуючи процес, який враховує потреби та погляди кожної сторони [24, с. 43-46]. Крім того, медіація є ще однією ефективною соціальною технологією, що використовується для вирішення сімейних конфліктів. Ці соціальні технології допомагають уникнути ескалації конфлікту та забезпечують конструктивне вирішення проблем, сприяючи покращенню взаєморозуміння та підтримки в родинному середовищі. Вони враховують індивідуальні потреби та інтереси усіх сторін, сприяючи створенню сприятливого клімату для подальшого розвитку та збереження сімейних відносин.

Медіація в сімейних конфліктах ґрунтується на ряді основних принципів, що визначають його унікальний підхід та ефективність. По-перше, принцип нейтральності медіатора є важливим, оскільки він повинен залишатися об'єктивним по відношенню до всіх учасників конфлікту, не прихильником жодної сторони. Другим важливим принципом є добровільність участі, що підкреслює необхідність вільного рішення сторін брати участь у медіаційному

процесі. Це створює основу для активного співробітництва та готовності до змін. Принцип конфіденційності також вкрай важливий, оскільки він гарантує, що всі обговорення та інформація, що надходить під час медіації, залишаються конфіденційними. Це сприяє відкритості та довірі між сторонами. Принцип справедливості визначає, що учасники медіації повинні мати рівний доступ до процесу та можливість висловлювати свої погляди. Це допомагає забезпечити баланс та уникнути будь-якої форми переваги. Активна участь сторін у вирішенні конфлікту та пошуку власних рішень – це ще один ключовий принцип, що підкреслює важливість самовизначення учасників та їхню відповідальність за процес вирішення конфлікту [3, с. 65]. Ці принципи взаємодіють, створюючи цілісний підхід, спрямований на конструктивне та етичне вирішення сімейних конфліктів.

Медіаційний процес в сімейних конфліктах включає участь різних учасників, кожен з яких виконує визначену роль, сприяючи конструктивному вирішенню проблем. Медіатор є центральною фігурою в процесі. Він або вона виступає в ролі об'єктивного посередника, спрямовуючи діалог та допомагаючи сторонам знайти взаємоприйнятні рішення. Його основним завданням є забезпечити нейтральне та безпечне середовище для обговорення [3, с. 70-71]. Учасники конфлікту, які приймають участь у медіації, володіють активною роллю у визначенні своїх інтересів та пошуку спільних рішень. Вони взаємодіють під керівництвом медіатора, обмінюючись точками зору та виражаючи свої потреби.

Медіаційний процес в сімейних конфліктах приймає кілька ключових етапів, кожен з яких визначений певними завданнями та метою. Перший етап — це визначення проблеми та узгодження участі сторін у медіації. На цьому етапі медіатор визначає обсяг конфлікту, а також переконує сторони у доцільності та вигодах медіаційного підходу. Другий етап — це збір інформації та ідентифікація інтересів сторін. Медіатор активно слухає сторони, сприяє розкриттю їхніх поглядів та інтересів, допомагаючи визначити ключові аспекти конфлікту. На третьому етапі відбувається створення спільного погляду на

проблему та генерація варіантів вирішення. Медіатор сприяє творчому процесу, заохочуючи сторони працювати разом та розвивати взаємно прийняті рішення. Четвертий етап — це узгодження та укладення угоди. На цьому етапі медіатор висловлює конкретні пропозиції, спрямовані на досягнення взаємо прийнятного рішення. Сторони обговорюють та уточнюють умови угоди, що стає основою для подальшої дії. Останній етап — це визначення подальших кроків та відстеження виконання угоди. Медіатор допомагає сторонам розробити план впровадження угоди та встановлює механізми вирішення можливих конфліктів у майбутньому [20, с. 67]. Кожен із цих етапів сприяє створенню ефективного та структурованого процесу медіації для вирішення сімейних конфліктів.

Медіатор у сімейних конфліктах використовує різні техніки спілкування для підтримки конструктивного діалогу та сприяння вирішенню проблем. Однією з ключових технік є активне слухання. Медіатор уважно вислуховує погляди та почуття сторін, демонструючи їм повагу та розуміння. Це сприяє покращенню комунікації та побудові довіри між учасниками. Ще однією важливою технікою є постановка запитань. Медіатор використовує відкриті та уточнюючі запитання для отримання детальної інформації та стимулювання розмови між сторонами. Це допомагає розкрити ключові аспекти конфлікту та сприяє процесу пошуку рішень. Емпатія також є важливою технікою в медіації. Медіатор старається відчути емоції та переживання сторін, щоб покращити спілкування та підтримати їх у процесі вирішення конфлікту. Це сприяє покращенню міжособистісних відносин та зменшенню напруги. Активні та об'єктивні рефреймінги використовуються для переформулювання висловлювань сторін у більш конструктивний спосіб. Медіатор допомагає переосмислити ситуацію та допомагає сторонам побачити альтернативні точки зору [3, с.72-73]. Ці техніки спілкування у медіації спрямовані на підтримку ефективного та взаємоприйнятного взаємодії, сприяючи розвитку спільних рішень та вирішенню конфліктів в родині.

В сучасному світі, де технології постійно розвиваються, використання інтерактивних інструментів у медіації є важливим елементом, спрямованим на поліпшення ефективності та доступності цього процесу.

Віртуальні платформи для проведення медіаційних сесій, електронні інструменти для обміну інформацією та онлайн-ресурси для навчання стають необхідною частиною сучасної медіації. Це не лише розширює доступність медіаційних послуг, але й забезпечує зручність та гнучкість для учасників. Окрім традиційних використань у розлученнях та сімейних конфліктах, медіація стає популярною в сферах бізнесу, освіти, міжнародних відносин та громадських дій [25, с. 63]. Це свідчить про розпізнавання її універсальності та ефективності в різних контекстах.

Однією з ключових тенденцій є також поглиблення професійної етики та стандартів в медіації. Розвиток відповідних освітніх програм, сертифікацій та об'єднань сприяє підвищенню якості послуг та довіри до медіаторів. У сучасному суспільстві можна спостерігати інтенсивний розвиток медіаторських технологій, що реагують на сучасні виклики та потреби, сприяючи мирному вирішенню конфліктів та покращенню взаємин в різних сферах життя [9, с. 59].

Таким чином, медіація виявляється важливим та перспективним інструментом вирішення сімейних конфліктів. Вона дозволяє сторонам активно взаємодіяти та знаходити конструктивні рішення під керівництвом об'єктивного та нейтрального медіатора. Основні принципи медіації, такі як нейтральність, добровільність, конфіденційність, справедливість та активна участь учасників, сприяють створенню атмосфери взаєморозуміння та довіри.

2.3. Світові практики застосування медіації у вирішенні сімейних конфліктів

Міжнародний досвід та медіаторські практики в різних культурах відображають розмаїття підходів та унікальні особливості вирішення сімейних конфліктів. У багатьох країнах, зокрема в Західній Європі та Північній Америці, медіація в родині отримала широке визнання. Використання принципів медіації

стало стандартною практикою при розлученнях, регулюванні питань опіки над дітьми та розділенні майна.

Впровадження медіації в законодавстві та практиці країн Європейського союзу визначається як важливий етап розвитку сімейного права та справедливості в цілому. Зокрема, Нідерланди визнані своєю передовою практикою у сфері медіації, яка охоплює різні сфери, включаючи сімейні конфлікти [26, с. 232]. У цій країні великий акцент робиться на добровільності участі сторін у медіаційному процесі, а також на забезпеченні конфіденційності всієї інформації, яка виявляється під час сесій медіації.

Варто зазначити, що Франція та Німеччині також активно впроваджують медіацію у розв'язанні сімейних конфліктів. У Франції послуги медіації надають громадські організації, а медіатори мають бути акредитовані прокурором, після чого можуть підписати контракт з Міністерством юстиції Франції щодо надання послуг медіації [27, с. 51]. Отже медіатори мають спеціальну підготовку та ліцензії, що регулюють їхню діяльність. Такий підхід сприяє високому стандарту якості медіаційних послуг. У Німеччині сімейна медіація стала одним із перших затребуваних видів медіації загалом. На сьогодні сімейні медіації проводяться як практикуючими медіаторами, так і державними службовцями управлінь у справах молоді, які, відповідно до Кодексу соціального права Німеччини, наділені повноваженнями щодо організації проведення медіацій у спорах, пов’язаних із вихованням дітей, медіація широко використовується в розв'язанні різноманітних спорів, включаючи ті, які виникають у контексті сімейних відносин [28, с. 204]. Система медіації у цих країнах активно підтримується законодавством, що надає їй статус інструмента, важливого для досягнення справедливих та ефективних вирішень. Впровадження медіації в Європейському союзі сприяє розвитку альтернативних механізмів вирішення сімейних конфліктів та демонструє визнання її ефективності у забезпеченні конструктивних та взаємовигідних вирішень для всіх сторін

В Сполучених Штатах Америки інноваційні підходи до медіації виявляються в різноманітних аспектах, що включають як процес самої медіації,

так і його інтеграцію у систему правосуддя та громадські структури. Перш за все, спостерігається використання технологій у медіаційних процесах, таких як відеоконференції та онлайн-платформи. Це розширює доступ до медіації та дозволяє більшій кількості людей скористатися цією формою вирішення конфліктів, зокрема в сімейних справах. Унікальні програми та ініціативи в США також активно впроваджуються для підтримки та розвитку медіаційних послуг. Наприклад, програма «Судова медіація для сімей» спрямована на підтримку сімей у вирішенні конфліктів шляхом медіації та надання їм інструментів для самостійного вирішення проблем. У США в більшості штатів прийнято закони, які регулюють сімейну медіацію, при цьому в деяких із них передбачено проведення обов'язкової медіації в справах, пов'язаних з опікою та вихованням дітей після розлучення батьків. Багато служб сімейної медіації створюються й функціонують при судах [28, с. 203]. Такий глобальний підхід до медіації в Сполучених Штатах Америки свідчить про постійний розвиток та адаптацію цього методу вирішення конфліктів до сучасних викликів та потреб суспільства.

В країнах Азії медіація виявляється в контексті власних культурних, правових та соціальних особливостей. Наприклад, в Японії, де підвищена цінність гармонії та уникнення конфліктів, медіація використовується для вирішення різноманітних суперечливих ситуацій, включаючи спори в бізнесі та сімейні конфлікти. Тут акцент робиться на важливості збереження гідності сторін та досягнення спільного рішення. В Китаї також спостерігається використання медіації у різних сферах, особливо в традиційних місцевих спільнотах. Медіатори можуть бути визначені серед визнаних лідерів або владних посадовців, які володіють авторитетом у спільноті. Важливим аспектом є врахування культурних норм та традицій у процесі медіації, що дозволяє забезпечити більш ефективне вирішення конфліктів. У літературі неодноразово відзначався несутяжницький характер китайців, їх схильність до компромісу і гармонізації стосунків, а також прагнення уникати конфліктів або, по можливості, ігнорувати їх [29, с. 29]. У східних культурах, Японії чи Китаю,

медіація у родині може мати власні традиції та особливості. Важливо враховувати вплив культурних цінностей, де важливо враховувати гідність та глибокий підхід до розв'язання конфліктів з урахуванням родинних зв'язків. У країнах з високим рівнем релігійної впливу, медіаційні практики можуть бути засновані на релігійних принципах та цінностях, що додає додатковий елемент унікальності до вирішення конфліктів в родині.

У країнах Латинської Америки медіаційний підхід отримує визнання та використовується для вирішення конфліктів у різних сферах суспільства. Однією з ключових особливостей є вплив латиноамериканської культури та традицій на сприйняття та застосування медіації. У багатьох країнах Латинської Америки, де відзначається велика вага родинних цінностей, медіація активно використовується для вирішення сімейних конфліктів. Процес медіації може включати участь різних представників спільноти, а не лише конфліктуючих сторін, щоб забезпечити широке врахування соціокультурного контексту. Крім того, у Латинській Америці виявляється розширене використання медіації в сфері комерції та бізнесу. Більшість країн розвиває законодавчі механізми, які сприяють використанню медіації для вирішення комерційних спорів, забезпечуючи ефективні та економічно обґрунтовані альтернативи судовому шляху. Наприклад, в Бразилії та Аргентині велика увага приділяється розвитку інфраструктури медіації та підтримці професійного навчання медіаторів [30]. Це допомагає забезпечити високий рівень якості медіаційних послуг та популяризує цей метод вирішення конфліктів у різних сферах життя.

Медіація у країнах Африки відображає різноманітність культур, традицій та правових систем, що притаманні цьому континенту. Однією з особливостей є використання традиційних медіаційних практик, які мають глибокі коріння в місцевих спільнотах. У багатьох африканських країнах, де традиційні структури мають сильний вплив, старшини або представники місцевих лідерів можуть виступати як медіатори. Вони базують свою роботу на місцевих нормах та цінностях, здійснюючи медіацію в сімейних та спільнотних конфліктах. З іншого боку, в деяких африканських країнах, особливо тих, що розвиваються

економічно, спостерігається інтеграція сучасних підходів до медіації. Закладається правова база для медіаційних процесів, а медіатори проходять спеціалізоване навчання [31]. Однак важливо враховувати, що в кожній країні Африки медіація може мати свої унікальні особливості, обумовлені історією, культурою та конкретними викликами, з якими стикається дана спільнота чи сім'я. Збереження різноманітності і врахування традиційних підходів є важливими аспектами подальшого розвитку медіації в контексті Африки.

Міжнародні організації відіграють важливу роль у застосуванні медіації для розв'язання конфліктів між членами сімей з різних країн. Однією з таких організацій є Світовий банк, який сприяє впровадженню програм медіації у розвитку та кризових ситуаціях. Наприклад, у рамках проектів з соціального розвитку Світовий банк фінансує навчання медіаторів та сприяє створенню інфраструктури для медіаційних центрів. Іншим прикладом є діяльність Міжнародного червоного хреста та Червоного півмісяця [32]. Вони надають підтримку у вирішенні конфліктів, спричинених гуманітарними кризами. Медіатори цих організацій працюють з сім'ями, які пережили природні катастрофи, втечу або конфлікти, допомагаючи їм відновлювати сімейні відносини та вирішувати конфлікти.

Отже, в країнах Європейського союзу, Сполучених Штатах Америки та країнах Латинської Америки медіація в сімейних конфліктах досить поширена та визнана як ефективний спосіб вирішення проблем. Однією з основних схожих рис у сімейній медіації у цих країнах є акцент на врахуванні інтересів та потреб кожної сторони конфлікту. Медіатори сприяють конструктивному діалогу та пошуку взаємовигідних рішень, підтримуючи процес, який спрямований на досягнення взаємоприйнятних угод. В азійських країнах, таких як Японія чи Китай, традиційні цінності та норми можуть впливати на підходи до медіації. У цих країнах більший акцент на збереження гідності та гармонії у вирішенні конфліктів, що може виявитися відмінним від заходів, які сприймаються як більш індивідуалістичні у західних країнах. У африканських країнах, зокрема, існує більший акцент на включення широкого спектру сторін, таких як родичі та

представники спільноти, у процес медіації. Це відображає важливість спільної відповідальності та підтримки вирішення конфліктів у контексті соціального співтовариства. У країнах Європейського Союзу, Сполучені Штати та деякі країни Латинської Америки, сімейна медіація є більш доступною та поширеною, порівняно з країнами Африки або деякими азійськими країнами, де вона менш розвинена та менше відома.

В даному розділі було розглянуто особливості та типології сімейних конфліктів, а саме конфлікти між партнерами, між батьками та дітьми і різними поколіннями.

Визначили технології вирішення сімейних конфліктів, етапи медіації, основні принципи медіації такі як нейтральність, добровільність, конфіденційність, справедливість та активна участь учасників, тенденції розвитку та інноваційність.

А також розглянули світові практики використання медіації в сімейних конфліктах, що свідчать про загальну тенденцію до визнання цього методу як ефективного і людського способу вирішення непорозумінь. Спостереження за практикою в різних країнах, включаючи країни Європейського союзу, Сполучені Штати Америки, Латинська Америка, азійські та африканські країни, підтверджують важливість медіації в розв'язанні конфліктів у сімейному контексті. Однак успіх такого підходу також залежить від взаємодії з місцевими традиціями, культурними особливостями та правовими системами, що вимагає уважного адаптування медіаційних практик до конкретного соціокультурного середовища.

РОЗДІЛ 3
ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ МЕДІАТОРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИРІШЕННІ СІМЕЙНИХ КОНФЛІКТІВ

3.1. Опитування як метод дослідження медіаторних технологій у вирішенні сімейних конфліктів

Дослідження медіаторних технологій у вирішенні сімейних конфліктів передбачає проведення соціологічного дослідження. Методи соціологічних досліджень, такі як опитування, моніторингове опитування та аналіз документів дозволяють отримати об'єктивну інформацію про фактори, що спричиняють конфлікти в родині, їхні причини та можливі шляхи вирішення. За допомогою опитування можна отримати повну картину функціонування громадської думки про вимоги, потреби, інтереси, аспекти та причини дій різних груп населення. Опитування – це метод збору первинної вербальної інформації, це робиться або безпосередньо (інтерв'ю), або опосередковано (анкетування) на соціально-психологічній взаємодії з дослідником і респондентом. Завдяки опитуванню ми можемо отримати широкий спектр соціальної інформації. Моніторингове опитування – це систематичне проведення опитувань через певні інтервали часу, що дозволяє виявляти та аналізувати тенденції у громадській думці чи інших соціальних явищах [33, с. 67]. Таким чином, моніторингові опитування є потужним інструментом для вивчення, розуміння та вирішення сімейних конфліктів, сприяючи покращенню якості сімейного життя та соціальної гармонії.

На підставі даних соціологічних досліджень, а саме опитувань нам необхідно з’ясувати наскільки питання сімейних цінностей є важливим і наскільки вирішення конфліктів є нагальним питанням. У відкритому доступі міжнародна дослідницька програма «World Values Survey» надає дані всесвітніх опитувань, де ми можемо аналізувати їх масиви.

World Values Survey – присвячена науковому та академічному вивченню соціальних, політичних, економічних, релігійних і культурних цінностей людей

у світі. Метою проекту є оцінка того, який вплив цінностей стабільності чи змін у часі має на соціальний, політичний та економічний розвиток країн і суспільств. Проект був започаткований у 1981 році його засновником і першим президентом професором Рональдом Інґлгартом та його командою, секретаріат зі штаб-квартирою в Стокгольмі, Швеція. Крім того, WVS є єдиним академічним дослідженням, що охоплює повний спектр глобальних варіацій, від дуже бідних до дуже багатих країн, у всіх основних культурних зонах світу. WVS складається з репрезентативних на національному рівні опитувань, проведених у майже 120 країнах, у яких проживає 90 % населення світу, за допомогою загальної анкети. WVS має 7 хвиль, наступні хвилі WVS плануються кожні п’ять років. WVS-8 заплановано на 2024-2026 роки [34]. Таким чином, завдяки міжнародній дослідницькій програмі, ми побачимо та проаналізуємо загальну інформацію щодо сімейних цінностей та наскільки вирішення конфліктів є нагальним питанням.

В межах нашого дослідження є важливим оцінити наскільки центри надання послуг медіації є представленими на українському ринку. Тому ми аналізуємо відкриті дані застосовуючи кабінетне дослідження та метод аналізу документів.

Кабінетне дослідження – це збір, вивчення, систематизація і аналіз вторинної інформації отриманої з доступних джерел. Аналіз документів – це метод який, вивчає зміст та структури письмових джерел, таких як офіційні документи, звіти, листи, записи та інші тексти, включає критичну оцінку їх надійності та достовірності, з метою отримання інформації про досліджувану тему [35, с. 543]. Аналіз документів допоможе отримати уявлення про функціонування центрів медіації, їхню ефективність та легке надання послуги.

Отже, методи соціологічних досліджень дозволяють глибше осмислити, що впливає на виникнення конфліктів у сім'ї. Це все ми розглянемо завдяки міжнародній дослідницькій програмі, проаналізуємо загальну інформацію щодо сімейних цінностей та завдяки аналізу документів оцінимо наскільки центри

надання послуг медіації є поширеними, що вони пропонують та чи є затребуваними в українському суспільстві.

3.2. Соціологічне дослідження сімейних цінностей та конфліктів в World Values Survey та дослідження особливостей організації центрів медіації України

Аналіз результатів опитувань World Values Survey щодо сімейних відносин дадуть нам можливість зрозуміти наскільки сім'я та довіра до сім'ї є важливою та чи займає особливо пріоритетне місце в людських цінностях.

В межах даного емпіричного дослідження ми взяли для аналізу такі питання як: «Важливе в житті: сім'я». За допомогою застосунку онлайн аналізу [36] нами була сконструйована мапа, яку ми розмістили на Рис.1.

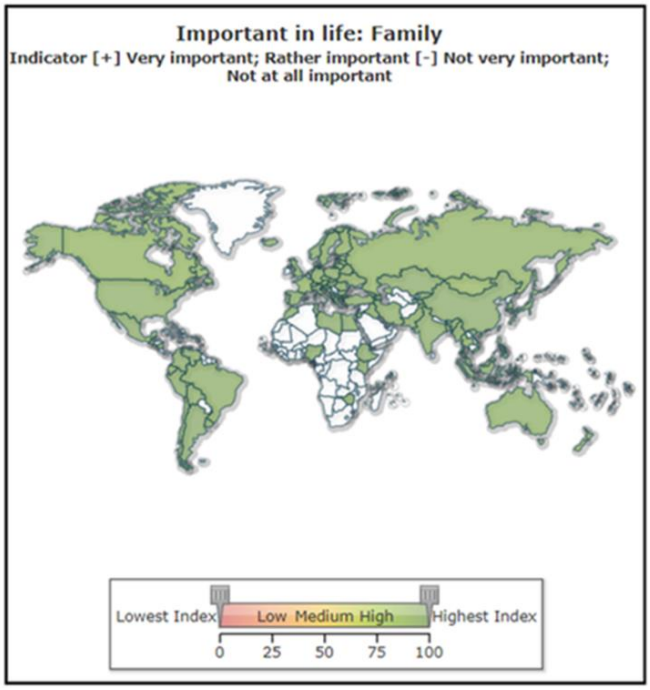

Рис. 3.1. Мапа розподілу відповідей на питання «Важливе в житті: сім'я» за результатами WVS (2017-2022 рр.)

На даній мапі ми з вами можемо констатувати факт найбільшого індексу важливості родини у всіх країнах світу, а саме Європейські країни мають показник від 89-99 %, це говорить що сім'я дуже важлива для респондентів цих держав. Азійські країни мають високі показники в сфері сім'ї 92-100%. Північна Америка показники від 92-99% по країнах, Південна Америка демонтрує від 97-

100%, як бачимо на американських континентах в пріоритеті сімейні відносини. Африка 98-100% та Океанія 93-96%, також обирають сім'ю однією із важливих в житті. В результаті, ми можемо виділити Африку, яка стає тим континентом, для якого сім'я є найголовнішим в житті, можливо це через давні традиції, плем'я, які передаються з покоління в покоління демонструючи своїм нащадкам цінність в сім'ї. Порівнюючи з іншими типами відносин наприклад друзями, то індекс в деяких континентах зменшується, а саме в Азії, Африці, Північній та Південній Америці в середньому 70% важливості друзів. Більшість Європейських країн та Океанія мають високі показники щодо важливості друзів.

Наступний блок який має особливе значення та підтвердження гіпотез нашого дослідження є аналіз питання «Наскільки ви довіряєте своїй сім'ї?». Результати опитування продемонстрували, що всі країни світу мають максимальні показники в сфері довіри до своєї сім'ї. Респонденти повністю довіряють своїм сім'ям Саме в родині медіація є важливою, адже головне не просто вирішити конфлікт, а й зберегти довіру до сім'ї.

Було проаналізовано наступне питання «Довіра: ваша сім'я». Результати по світу сконцентрували свою довіру до сім'ї на позитивних значеннях з максимальної кількістю. Порівнюючи з поліцією, яка повинна викликати довіру до населення, до кого люди можуть звернутися за вирішенням конфліктів в родині, то респонденти демонструють дуже низькі показники, в деяких країнах вони навіть пішли в мінус, тобто довіра майже відсутня.

Аналізуючи дані респондентів, бачимо що довіра до сім'ї є найголовнішим.

Перейдемо до аналізу питання «Майбутні зміни: більше акценту на сімейне життя». Опитування демонструє значний індекс, яких характерний по всім континентам. Аналізуючи країни Європи, Азії, Африки , Океанії, Північної та Південної Америки всі вони мають показники в районі 71% – 98%, отже респонденти в майбутньому більше акценту приділятимуть сімейному життю.

Аналіз опитувань дає зрозуміти що найголовніше, що є в житті це сім’я і навіть всесвітні дослідження це підтверджують, та з роками сімейні відносини стають у більшості людей в пріоритеті.

Перейдемо до аналізу окремих ключових питань з гендерними особливостями, які можуть мати місце в сімейних конфліктах і стати предметом звернення до медіації. Метою цього опитування були думки респондентів з країн Африки. Незабаром WVS додасть ці питання і до інших країн світу. Питання про те що «Жінка працює за гроші: у неї можуть бути суперечки з чоловіком?». Аналізуючи можемо сказати, що в африканських країнах відсутня гендерна рівність, як наприклад в країнах Європи або деяких країнах Північної Америки. Гендерні, вікові, освітні відмінності можуть впливати на фактори формування конфліктів у сім’ї, тому африканські країни де завжди головний чоловік, ставлять вагоме значення на те що відразу будуть суперечки через професійну діяльність жінки.

Наступне питання «Жінка повинна терпіти насильство, щоб зберегти сім'ю разом?». Деякі країни Африки по різному бачать методи щоб зберегти сім’ю, є лояльність, але в низьких показниках. Наприклад Ефіопія вирізняється своєю жорстокістю та суворістю, щодо конкретних тверджень в бік жінки.

Інше питання «За чоловіком завжди має бути останнє слово щодо рішень у стосунках чи шлюбі?». Як демонструє опитування, що респонденти Ефіопії, Кенії та Зімбабве розділились, одна половина згодна з таким твердженням, а інша – ні. Гендерні, вікові та освітні відмінності в відповідях підкреслюють важливість соціальних і культурних факторів у формуванні уявлень про сімейні ролі.

Перейдемо до останнього питання «Загалом сімейне життя страждає, коли жінки працюють повний робочий день?». Респонденти згодні, що сімейне життя страждає коли жінки працюють. Зменшення часу на сім’ю збільшує стрес, коли поєднують роботу та домашні обов’язки, нерівномірний розподіл обов’язків впливає на загальний емоційний стан та на відносини в сім’ї, що в кінцевому результаті може призвести до сімейних конфліктів.

Підсумовуючи аналіз думок респондентів з країн Африки, можна побачити що гендерні, вікові, освітні відмінності можуть впливати на фактори формування конфліктів у сім'ї. Всі запитання, які взяті для аналізу можуть вплинути на взаємовідносини в сім'ї, що стане причиною появи конфліктів, але якщо скористатись медіаторним технологіям то відбудеться створення умов для гармонійного сімейного життя та благополуччя суспільства в цілому.

За для розуміння ключових напрямків роботи центрів медіації України та виявлення того, наскільки може бути забезпечений попит населення у наданні послуг медіації нами було реалізовано другий етап соціологічного дослідження, а саме аналіз документів (див. Додаток А). Строки реалізації дослідження – 06.02.24 – 15.05.24. Генеральною сукупністю були дані офіційних сторінок центрів надання медіації до яких був відкритий доступ та які надають послуги у сфері сімейної медіації зокрема. Вибіркову сукупність склали – 13 локальних центрів та національних центрів, що надають послуги сімейної медіації. Аналіз отриманих даних з центрів медіації України, а саме аналіз документів інтернет-сторінок та офіційних сайтів центрів медіації виявив центри, які працюють у різних напрямках. В бізнес медіації працюють – 60%, в кримінальних справах та трудових конфліктах – 30%, партнерська медіація – 10%, медіація в організаціях – 50%, але більшість в сфері сімейної медіації 80%. Всі центри є громадськими організаціями та діють в обласних центрах країни. Кількість співробітників в організаціях складає від 5 до 10 осіб. Надання медіації, консультацій, тренінгів можуть бути онлайн та при особистих зустрічах. Таблиця (див. Додаток Б) містить інформацію про центри медіації в Україні.

«Український центр медіації та переговорів» надає широкий спектр послуг, включаючи сімейну, комерційну, організаційну, трудову та корпоративну медіацію. Керівником центру є Галина Єрьоменко.

«Commercial Mediation Group (CMG)» також пропонує різноманітні види медіації, включаючи бізнес, сімейну, партнерську, організаційну та проектну медіацію. Керівником цього центру є Ольга Тютюн.

«DECISIONLAB» спеціалізується на бізнес-медіації. Центр пропонує послуги з вирішення бізнес-конфліктів. Керівником центру є Галина Малкова.

«Львівський центр медіації», як і інші центри, пропонує широкий спектр послуг, включаючи ефективне управління конфліктами в IT компаніях, медіацію в контексті права на свободу, сімейну медіацію та бізнес-медіацію. Керівником центру є Анна Лиско. За даним посиланням можна знайти більше інформації про центр та його послуги. Серед напрямків сімейної медіації центр спеціалізується на вирішенні шлюбних відносин, розірванні шлюбу та питаннях опіки.

«Інститут стратегічного розвитку та медіації» в місті Дніпро пропонує різноманітні послуги з вирішення конфліктів. Керівник Микола Несправа. Серед них - конфлікти на роботі, соціальні суперечки, корпоративні суперечки, юридична медіація, спори з фінансовими інститутами та комерційні суперечки, конфлікти у сім'ї, міжкультурні конфлікти та комунікації. Це дозволяє центру охоплювати широкий спектр сфер та проблем, з якими можуть зіштовхнутися клієнти.

«Буковинський центр медіації» у Чернівцях також пропонує бізнес-медіацію, медіацію в організації та медіацію в трудових спорах. Руслана Гаврилюк є керівником цього центру. Його послуги адресовані різним сферам та сегментам клієнтів, що варто враховувати при виборі медіатора для вирішення конфліктних ситуацій.

«Центр медіації та діалогу» у Рівному, як і більшість інших центрів, пропонує послуги з сімейної медіації, бізнес-медіації та медіації в кримінальних справах. Керівником цього центру є Тетяна Водоп’ян. Центр зосереджується на розв'язанні непорозумінь у родинах, поділі спільного майна, розлученні та спадкуванні сімейного бізнесу. Посилання на сайт центру надано для отримання додаткової інформації про його діяльність та послуги.

«Інститут миру і порозуміння» розташований у місті Київ, пропонує послуги відновного правосуддя в кримінальних конфліктах, відновних практик в громадах та у школах. Організація також проводить сімейні групові наради щодо дітей та виховання в освітніх закладах. Керівництво здійснюють Альона

Горова, Ірина Горова та Роман Коваль. Їх веб-сайт надає більше інформації про послуги та проекти, які вони реалізують.

«Ліга медіаторів України» також розташований у Києві, спеціалізується на сімейній медіації. Керівником центру є Тетяна Білик. Послуги центру спрямовані на вирішення сімейних суперечок і конфліктів перед, під час або після розлучення, взаємин між подружжям, батьками і дітьми, іншими родичами, питань опіки і позбавлення батьківських прав, конфліктів у прийомних сім'ях між усиновленими дітьми та іншими членами сім'ї, а також спадкових спорів.

«Центр медіації та арбітражу» у Харкові, як багато інших подібних центрів, спеціалізується на вирішенні різноманітних конфліктів. Керівництво здійснюють Ольга Чехова, Ольга Браташ та Вікторія Гайворонська. Послуги центру включають врегулювання спорів господарських, адміністративних, податкових, корпоративних, сімейних, трудових, земельних, організаційних та міжособистісних конфліктів. Сімейні конфлікти, які включають шлюбні відносини, опіку, розлучення та поділ майна, є одним із пріоритетних напрямів їхньої роботи.

«Українська академія медіації», знаходячись у місті Одеса, пропонує широкий спектр послуг, включаючи сімейну медіацію, партнерську медіацію, бізнес-медіацію, медіацію в організаціях та вирішення трудових конфліктів. Керівником цієї організації є Луїза Романадзе. Сімейні конфлікти, як правило, стосуються інтересів дітей, поділу майна, спадкування та конфліктів між поколіннями. Організація також надає допомогу в узгодженні інтересів перед укладенням шлюбу.

«Центр медіації Простір Порозуміння», розташована у Києві, пропонує послуги сімейної медіації, бізнес-медіації та конфлікт-коучингу. Керівником центру є Ольга Шевчук. Сфера їхньої діяльності охоплює вирішення конфліктів між подружжям, між батьками та дітьми, а також питання розподілу майна та виховання дітей. Для отримання додаткової інформації про послуги та проекти цього центру, можна звернутися до їхнього веб-сайту.

«Асоціація сімейних медіаторів України», що базується у Києві, під керівництвом Світлани Стадник, спеціалізується на сімейній медіації та надає широкий спектр послуг з вирішення конфліктів. Ця асоціація зосереджується на вирішенні найважливіших сімейних питань, що виникають під час розриву стосунків, розподілу майна та вирішення спірних питань щодо дітей. Їхні послуги охоплюють широкий спектр аспектів, починаючи від правових до психологічної підтримки та допомоги в управлінні емоціями, пов'язаними з цими процесами.

Аналізуючи дані таблиці, можна побачити, що всі центри медіації пропонують послуги з різних сфер, а особливо звернута увага на сімейну медіацію. Кожен з центрів має свого керівника та власний веб-сайт, що спрощує контакт з клієнтами та надає більше інформації про послуги, які вони пропонують. Проте варто продовжувати дослідження в цій сфері для подальшого вдосконалення медіації та забезпечення їхньої ефективності в українському суспільстві.

Отже, аналіз анкет World Values Survey дає зрозуміти що найголовніше в житті це сім’я. Респонденти по всьому світу обирають сім’ю. Аналіз думок респондентів з країн Африки, дав зрозуміти , що фінансова незалежність жінок не повинна бути причиною сімейних конфліктів. Навпаки, здатність обох партнерів отримувати дохід може зміцнити сім'ю фінансово та емоційно. Насильство в сімейних відносинах не може бути виправдано. Жінки не повинні миритися з насильством, щоб захистити свої сім'ї. Здорові стосунки будуються на рівності, взаємній повазі та спільному прийнятті рішень. Ідея про те, що чоловік завжди говорить останнє слово, застаріла і не сприяє побудові партнерських відносин. Важливо, щоб обидва партнери мали рівне право голосу у прийнятті рішень про своє життя та сім'ю. Сімейне життя може зіткнутися з проблемами, коли жінки працюють повний робочий день, але це не обов'язково означає, що вони будуть страждати. Багато що залежить від того, як організовані домашні справи і підтримка партнерів. Аналіз офіційних сторінок центрів медіації дозволяє у відкритому доступі дізнатися інформацію, яка цікавить та

зв’язатися з медіаторами для вирішення конфліктів. Українські центри медіації є важливими інституціями, спеціалізованими на вирішенні різноманітних конфліктів у сімейному, бізнесовому, організаційному, трудовому та інших соціальних контекстах. Їхні послуги спрямовані на забезпечення мирного та конструктивного вирішення суперечок, підвищення якості життя громадян та сприяння загальному добробуту суспільства.

3.3. Рекомендації щодо оптимізації медіаторних технологій у вирішенні сімейних конфліктів в Україні

Ми вважаємо, що для оптимізації медіаторних технологій у вирішенні сімейних конфліктів в Україні потрібно виконання наступних рекомендацій:

1. Медіаторні технології мають стати самостійною базовою послугою, якою користуватися будуть багато людей. Надання правового статусу медіаторам також важливо для забезпечення їхньої професійної діяльності та захисту їхніх прав та інтересів.

2. Надання державних коштів на розвиток медіаторних технологій може сприяти успіху, але якщо держава не фінансує, то доведеться використовувати інші джерела доходу. Залучати впливових спонсорів для проектів прогресивного вирішення сімейних конфліктів.

3. Розповсюдження інформації про медіаторні технології які вирішують сімейні конфлікти через масові медіа, соціальні мережі, брошури, семінари та тренінги сприятиме усвідомленню громадськістю переваг цього методу. Також можливо організувати інформаційні заходи з сімейної медіації для громадян в регіонах України. Таким чином, підвищується обізнаність і довіра громадськості до інституту медіації.

4. Розробка тренінгів та курсів для підвищення кваліфікації медіаторів в сфері сімейної медіації. Ці тренінги спрямовані на те, щоб надати медіатору знання, навички та інструменти, необхідні для успішної реалізації медіаторних технологій.

5. Обмін досвідом буде дуже корисним для медіаторів. В закордонних країнах медіація має високий розвиток і досвід в різних сферах. Завдяки обміном

наших спеціалістів ми отримаємо досвід та більше проінформуємо в суспільстві примирення сімейних конфліктів шляхом медіаторних технологій.

6. Впровадження програм сімейної медіації у школах є важливим кроком у створенні сприятливого середовища для розвитку учнів та підтримки їх соціально-емоційного благополуччя. Залучення до заходів освіти представників різних соціальних груп і професій, включаючи сім'ї, батьківські асоціації, соціологів, психологів, та інших зацікавлених сторін, дозволить забезпечити широке охоплення цієї ініціативою та підвищити загальний рівень обізнаності про медіаторні технології у вирішенні сімейних конфліктів.

7. Розширити мережі центрів медіації по всій Україні, а особливо звернути увагу на вирішення сімейних конфліктів. До цих центрів люди можуть звертатися та врегульовувати свої сімейні конфлікти, не звертаючись до суду. А якщо не знаючи про таку систему центрів, то в судді повинні роз’яснити та запропонувати метод медіації на самому початку звернення людини з конфліктом або спором.

Отже, для оптимізації медіаторних технологій у вирішенні сімейних конфліктів в Україні потрібно встановити самостійність базової послуги, фінансову підтримку, обізнаність громадськості, проведення тренінгів та курсів для медіаторів, заходи міжнародного обміну досвідом, впровадження програм сімейної медіації у школах та розширення центрів медіації. Всі ці рекомендації будуть корисними у розвитку медіаторних технологій у вирішення сімейних конфліктів.

В даному підрозділі було розглянуто методи соціологічного дослідження, які дозволяють глибше осмислити, що впливає на виникнення конфліктів у сім'ї. Це все ми розглянули завдяки міжнародній дослідницькій програмі «World Values Survey» проаналізували загальну інформацію щодо сімейних цінностей та завдяки аналізу документів ми оцінили наскільки центри надання послуг медіації є поширеними, що вони пропонують та чи є затребуваними в українському суспільстві.

А також в розділі надані рекомендації щодо оптимізації медіаторних технологій у вирішенні сімейних конфліктів.

ВИСНОВКИ

В результаті написання даної роботи ми можемо констатувати, що завдання виконані, мета досягнута. Усю сукупність висновків можна представити у таких тезах:

Було розглянуто підходи до визначення основних понять дослідження з якого ми обрали визначення поняття конфлікт – це невирішена суперечність між двома або більше сторонами, яка може виникнути через різницю в інтересах, цінностях, поглядах або потребах. Сімейний конфлікт - це конфліктна ситуація, що виникає між членами сім'ї і може стосуватися різних аспектів життя сім'ї, таких як фінанси, виховання дітей, поділ обов'язків, розподіл ресурсів та інші. Ці конфлікти можуть мати значний вплив на добробут та гармонію в сімейному середовищі. Медіація – це метод врегулювання чужих конфліктів, за яким незалежна третя особа (медіатор) допомагає сторонам дійти прийнятного варіанта вирішення спору, сприяючи їх порозумінню, вносячи ясність в узгоджені та спірні питання, допомагаючи їм зрозуміти позиції одна одної, пропонуючи варіанти врегулювання та в результаті відбувається угода. Медіаторні технології - це методи та стратегії, спрямовані на вирішення конфліктів шляхом залучення незалежної третьої сторони, яка допомагає сторонам знайти взаємовигідне рішення, прийнятне для всіх учасників конфлікту.

Ми розглянули історію дослідження медіаторних технологій у вирішенні сімейних конфліктів через таких соціологів, як Еміль Дюркгейм та Толкотт Парсонс (сімейні відносини та їх взаємодію з іншими соціальними інститутами), Карл Маркс та Макс Вебер (вивчення конфлікту пов'язане із трудовими відносинами, класовими розбіжностями та соціокультурними чинниками), Ральф Дарендорф та Льюіс Козер (конфліктологічна парадигма). В рамках психології конфлікт довго вивчався видатними дослідниками Курт Левін, Джон Готтман, Сью Джонсон, Ральф Кілманн та Кеннет Томас.

При досліджені теми роботи було застосовано інтеракційний та комунікативний підходи та такі загальні наукові принципи як принципи об’єктивізму, історизму, термінологічний, розвитку, детермінізму та комплексності.

З’ясували особливості та типології сімейних конфліктів , а саме конфлікти між партнерами, між батьками та дітьми та різними поколіннями.

Розглянули технології вирішення сімейних конфліктів, етапи, основні принципи медіації, такі як нейтральність, добровільність, конфіденційність, справедливість та активна участь учасників, тенденції розвитку та інноваційність.

Проаналізували використання медіації в сімейних конфліктів у країнах Європейського Союзу, Сполучених Штатах Америки, Латинської Америки, азійських та африканських країн, що відображає як спільні риси, так і відмінності, які випливають з їх культурних, правових та соціальних контекстів.

Обгрунтували методи соціологічного дослідження. Опитування – це метод збору первинної вербальної інформації, це робиться або безпосередньо (інтерв'ю), або опосередковано (анкетування) на соціально-психологічній взаємодії з дослідником і респондентом. Моніторингове опитування – це систематичне проведення опитувань через певні інтервали часу, що дозволяє виявляти та аналізувати тенденції у громадській думці чи інших соціальних явищах. Аналіз документів – це метод соціологічного дослідження, що вивчає зміст та структури письмових джерел, таких як офіційні документи, звіти, листи, записи та інші тексти, включає критичну оцінку їх надійності та достовірності, з метою отримання інформації про досліджувану тему.

Проаналізували сімейні цінності та окремі ключові питання з гендерними особливостями, які можуть мати місце в сімейних конфліктах і стати предметом звернення до медіації через дані «World Values Survey». Також провели аналіз офіційних сторінок центрів медіації, які є у відкритиму доступі.

Розробили рекомендації щодо оптимізації медіаторних технологій у вирішенні сімейних конфліктів, до них відносяться: встановлення самостійності

базової послуги, фінансова підтримка, обізнаність громадськості, проведення тренінгів та курсів для медіаторів, заходи міжнародного обміну досвідом, впровадження програм сімейної медіації у школах та розширення центрів медіації. Всі ці рекомендації будуть корисними у розвитку медіаторних технологій у вирішення сімейних конфліктів.

Отже, тема дипломної роботи «Медіаторні технології у вирішенні сімейних конфліктів» є актуальною в наш час. Щоб дати зрозуміти суспільству позитивні сторони медіаторних технологій. В дослідженні було розкрито всі розділи та підрозділи, які насичені цікавою та науковою інформацією. Подальші дослідження та розповсюдження цієї теми в маси буде сприяти розвитку даної технології.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Миколаєнко Я. Ю. Медіація, як ефективний засіб вирішення міжнародних конфліктів. *Наше право.* 2015. № 3. С. 184–188.

2. Головченко А. Роль сімейної медіації в ефективності вирішення сімейних спорів URL: https://rtpp.com.ua/articles/rol-semejnoj-mediatsii-v-effektivnosti-razresheniya-semejnyh-sporov/ (дата звернення 30.01.2024).

3. Андрєєнкова В. Л., Войцях Т. В., Дацко О. В. та ін., Розбудова миру. Профілактика і вирішення конфлікту з використанням медіації: соціально-педагогічний аспект: навч. метод. посіб. Київ : ФОП Стеценко В.В. 2016. 192 с.

4. Best Practices for Government Agencies, Guidelines for Using Collaborative Agreement – Seeking Processes, Report and Recommendations of the SPIDR Environment/Public Disputes Sector, 2017. P. 21-30.

5. Гірник А. М. Основи конфліктології: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ : Києво-Могилян. акад., 2010. 222 с.

6. Karney B. R., Bradbury, T. N. The longitudinal course of marital quality and stability: a review of theory, method, and research. *Psychological Bulletin*. 1995. Vol. 118, No 1. P. 3–34.

7. Gottman J. M. The roles of conflict engagement, escalation, and avoidance in marital interaction: a longitudinal view of five types of couples. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*. 1993. Vol. 61, No 1. P. 6–15.

8. Lewin K. Z. Resolving social conflicts and field theory in social science. USA: American Psychological Association, 1997. 422 p.

9. Тарнавська А. Н. Становлення інституту медіації в умовах євроінтеграційних процесів України. *Публічне право.* 2015. № 1. С. 211–2018.

10. Збірка статей «5 років діалогу і 25 років медіації в Україні: від протистояння до порозуміння». / за заг. ред. І. Терещенко ; уклад. Гусєв А., Гусєва К., Похмєлкіна Г. Київ : ВАІТЕ, 2019. 340 с.

11. Від співпраці до примирення: посібник для лідерів громадянського суспільства. / за заг. ред. О. К. Смірнова ; уклад. Араджионі А.А., Брунова-

Калісецька І.В., Гусєв А.І., Терещенко І.Г., Тищенко Ю.А. Київ : Золоті ворота, 2015. 207 с.

12. Ващенко І. В. Конфліктологія та теорія переговорів: навч. посіб. Київ : Знання, 2013. 407 с.

13. Мазаракі Н. А. Медіація в Україні: проблеми теорії та практики. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*, 2016. № 1. С. 92–100.

14. Парнета О., Федик С. Медіація як спосіб вирішення сімейних спорів. *Актуальні проблеми правознавства*, 2021. № 1. С. 100–106.

15. Белінська О. В. Медіація – альтернативне вирішення спорів. *Вісник Вищої ради юстиції*, 2011. № 1. С. 158–173.

16. Про медіацію: Закон України від 16.11.2021 р. № 1875-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-IX#Text (дата звернення 15.02. 2024).

17. Білик Т. Про сімейну медіацію. URL: http://www.metida.kiev.ua/ua/about_mediation/ (дата звернення 09.03.2024).

18. Baucom D., Shoham H. Empirically supported couple and family interventions for marital distress and adult mental health problems. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 1998. Vol. 66, No 1. P. 53-88.

19. Козаченко О. О. Сучасна українська багатопоколінна сім`я: занепад чи розквіт? *Вісник Лівівського національного університету*. Серія соціол, 2010. Вип.4. С. 246–253.

20. Медіація як альтернативний спосіб вирішення спорів: вітчизняний та зарубіжний досвід: наукова монографія / за заг. ред. В. І. Цимбалюка. Львів : Новий Світ 2000, 2020. 172 с.

21. Raush H. L., Barry W. A., Hertel R. K. Communication, conflict, and marriage. San Francisco : Jossey-Bass. 1974. 124 p.

22. Бесемер Х. Медіація: Посередництво в конфліктах. Київ : Духовне пізнання. 2004. 176 с.

23. Азарова Т. В., Абрамов Л. К. Соціальні технології. Частина 1. Кіровоград : ІСКМ. 2004. 104 с.

24. Лепський М.А. Соціологія медіації та миротворення : до питання про загальну теорію медіації : монографія. Запоріжжя : ЦНСД, 2023. 160 с.

25. Буш Р., Бэрок А., Фолджер Д. П. Що може медіація. Трансформативний підхід до конфлікту. Пер. з англ. Київ : Видавець Захаренко В. А., 2007. 264 с.

26. Кисельова Т. С. Правове регулювання відносин іх надання послуг медіації у зарубіжних країнах. *Право України,* 2011. №1 С. 225–236.

27. Шинкар Т. І. Особливості правового забезпечення медіації в деяких зарубіжних країнах: досвід для України. *Міжнародний науковий журнал «Верховенство права»,* 2017. № 5 С. 48–52.

28. Йосипенко С. Т. Перспективи інституціоналізації сімейної медіації у приватно-правових відносинах. *Науковий-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького*: *Журнал. Серія. Право,* 2017. №3 С. 201–209.

29. Гірник А. М., Резаненко В. Ф. Світоглядні та етико-правові засади медіації в Китаї. *Наукові Записки. Том 149. Педагогічні, психологічні науки та соціальна робота*, 2013. С. 27-31.

30. Roberts M., Moscati M. F. Family Mediation: Contemporary Issues. Great Britain: Routledge. 2018 384 p.

31. Кучменко Е. Трансформації африканського суспільства в контексті взаємодії історико-культурних процесів. *Література та культура Полісся № 99. Серія «Історичні науки»,* 2020. № 13. С. 121–132.

32. Міжнародний комітет Червоного Хреста URL: https://www.icrc.org/ (дата звернення 22.03.24).

33. Вербець В. В. Методика організації та проведення соціологічного дослідження: навч. метод. посіб. Березно, 2008. 231 с.

34. World Values Survey. URL: https://www.worldvaluessurvey.org/WVSContents.jsp (дата звернення 26.04.2024).

35. Bryman A., Bell E. Business Research Methods. 3e. Oxford University Press. USA, 2011. 765 p.

36. World Values Survey. URL : https://www.worldvaluessurvey.org/WVSOnline.jsp (дата звернення 26.04.2024).

ДОДАТКИ

Додаток А

Програма
соціологічного дослідження
на тему:

ЦЕНТРИ МЕДІАЦІЇ В УКРАЇНІ

1.Методологічна частина.

1.Формулювання та обґрунтування проблеми.

В сучасному науковому дискурсі велика увага приділяється дослідженню медіації як інноваційного інструменту вирішення сімейних конфліктів. Враховуючи динаміку змін у суспільстві, важливо розглядати медіаторні технології як ключовий елемент соціальної структури та механізм підтримки стійкого функціонування сімей. Це ефективний інструмент, що дозволяє швидко, економічно та конфіденційно вирішувати сімейні конфлікти, знижуючи навантаження на судову систему та забезпечувати кращі результати для всіх учасників. Незважаючи на зростаючий інтерес до медіаторних технологій, таких як медіація, впровадження цих практик стикається з численними викликами. Запровадження практик вирішення сімейних конфліктів за допомогою медіаторних технологій тільки в процесі становлення. Необхідно вжити комплексних заходів, спрямованих на розвиток інституційної та нормативної бази. Громадсько-організаційні центри медіації можуть зробити послуги медіації більш доступними для широких верств населення. Вони відіграють ключову роль у підвищенні обізнаності населення про можливості та переваги медіації. Через проведення інформаційних кампаній, тренінгів та семінарів, ці центри можуть допомогти людям дізнатися про медіацію як ефективний інструмент вирішення конфліктів, що сприятиме зростанню попиту на ці послуги.

Проблемна ситуація даного соціологічного дослідження полягає в тому, що на сьогоднішній день недостатній розвиток забезпечення та кількість центрів медіації, які можуть професійно надавати послуги медіаторних технологій.

Класифікація проблеми.

За масштабом поширеності проблема носить *всеосяжний* характер. За часом дії – *тривала*, породжена *протиріччями функціонального характеру*.

2. Об’єкт дослідження.

Об’єкт – офіційні сайти громадських організацій центрів медіації.

3. Предмет дослідження.

Предмет – особливості надання послуг медіації у вирішенні сімейних конфліктів.

4. Визначення мети дослідження.

Мета дослідження – вивчення, оцінка та аналіз функціонування центрів медіації в Україні.

5. Завдання дослідження.

Завдання дослідження:

- з’ясувати загальну кількість центрів медіації;
- розглянути локальність центрів медіації;
- з’ясувати як працюють центри медіації;
- виявити кількість співробітників;
- визначити які послуги надають центри медіації;

6. Логічний аналіз основних понять.

1) Інтерпретація понять

Для проведення дослідження необхідно дати визначення та розкрити зміст наступних основних змістовних понятійних одиниць: «медіація», «медіаторні технології», «центри медіації».

Медіація – це метод врегулювання чужих конфліктів, за яким незалежна третя особа (медіатор) допомагає сторонам дійти прийнятного варіанта вирішення спору, сприяючи їх порозумінню, вносячи ясність в узгоджені та спірні питання, допомагаючи їм зрозуміти позиції одна одної, пропонуючи варіанти врегулювання та в результаті відбувається угода.

Медіаторні технології - це методи та стратегії, спрямовані на вирішення конфліктів шляхом залучення незалежної третьої сторони, яка допомагає сторонам знайти взаємовигідне рішення, прийнятне для всіх учасників конфлікту.

Центри медіації — це спеціалізовані організації або установи, які надають послуги з вирішення конфліктів та суперечок через медіацію.

2) Операціоналізація

1.Особливості організації:

1.1. Локальність:

1.1.1. всеукраїнські;
1.1.2. Київ;
1.1.3. Львів;
1.1.4. Дніпро;
1.1.5. Чернівці;
1.1.6. Рівне;
1.1.7. Харків;
1.1.8. Одеса.

1.2. Кількість співробітників:

1.2.1 1-3;

1.2.2. 4-5;
1.2.3. 5 та більше.

1.3. Спосіб роботи:
1.3.1. онлайн;
1.3.2. особисті зустрічі з клієнтами;
1.3.3. онлайн та особисті зустрічі з клієнтами.

2.Особливості надання послуг:

2.1. Сфера послуг:
2.1.1. Сімейна медіація;
2.1.2. Бізнес медіація;
2.1.3. Медіація в організаціях;
2.1.4. Трудові конфлікти;
2.1.5. Медіація в кримінальних справах;
2.1.6. Партнерська медіація.

Додаток Б

Таблиця центри медіації в Україні

Назва	Місто	Керівник	Посилання	Надання послуг	Направлення
Український центр медіації та переговорів	Київ	Галина Єрьоменко	https://ukrmediation.com.ua/ua/	- Сімейна медіація - Комерційна медіація - Медіація в організації - Трудові спори і конфлікти - Корпоративні спори і конфлікти.	С.М: Розлучення та розподіл майна, конфлікти між різними поколіннями, питання опіки, аліментів, підтримка дітей
Commercial Mediation Group (CMG)	Київ	Ольга Тютюн	https://cmg.org.ua/	- Бізнес медіація - Сімейна медіація - Партнерська медіація - Організаційна медіація - Проектна медіація	С.М: розділити майно, знайти баланс між родинними стосунками, а якщо пара має дітей – врегулювати стосунки батьків з дітьми після розірвання шлюбу.
D E C I S I O N L A B Decisionlab	Київ	Галина Малкова	https://decisionlab.com.ua/uk	- Бізнес медіація	
Львівський центр медіації	Львів	Анна Лиско	https://mediation.lviv.ua/2017/05/11/331/	- Ефективне управління конфліктами в IT компаніях - Медіація в контексті права на свободу - Сімейна медіація - Бізнес медіація	С.М : Шлюбні відносини Розірвання шлюбу Питання опіки
Інститут стратегічного розвитку та медіації	Дніпро	Микола Несправа	www.isdm.pp.ua	- Конфлікти на роботі, соціальні суперечки - Корпоративні суперечки - Юридична медіація	С.М: Конфлікти пов`язані зі стосунками, фінансовими, шлюбні відносини, опіка, аліменти

ISDM				- Спори з фінансовими інститутами та комерційні суперечки - Конфлікти у сім'ї - Міжкультурні конфлікти та комунікації	
Буковинський центр медіації ВСМ BUKOVINIAN CENTER OF MEDIATION	Чернівці	Руслана Гаврилюк	https://mediationbuk.org.ua/	- Бізнес медіація - Медіація в організації - Медіація в трудових спорах	
Центр медіації та діалогу центр медіації та діалогу	Рівне	Тетяна Водоп'ян	http://mediation-center.tilda.ws/	- Сімейна медіація - Бізнес медіація - Медіація в кримінальних справах	С.М: Розв`язання непорозумінь в родині, поділ спільного майна, розлучення, спадкування сімейного бізнесу
Інститут миру і порозуміння ІМіП Інститут миру і порозуміння	Київ	Альона Горова Ірина Горова Роман Коваль	https://imip.org.ua/	- Відновне правосуддя(кримінальні конфлікти) - Відновні практики в громадах - Відновні практики у школах	Організація сімейних групових нарад щодо дітей та виховання в освітніх закладах.
Ліга медіаторів України LIMU	Київ	Тетяна Білик	http://limu.org.ua/#	- Сімейна медіація	С.М: Вирішення сімейних суперечок і конфліктів перед, під час або після розлучення Конфліктів взаємин між подружжям, батьками і дітьми, іншими родичами Питань опіки і позбавлення батьківських прав Конфліктів у прийомних сім'ях

					між усиновленими дітьми та іншими членами сім'ї, спадкових спорів
Центр медіації та арбітражу	Харків	Ольга Чехова Ольга Браташ Вікторія Гайворонська	-	- Врегулювання спорів господарських, адміністративних, кримінальних - Податкові, корпоративні, сімейні, трудові, земельні, організаційні, міжособистісні	С.М: Сімейні конфлікти в шлюбних відносин, опіка, розлучення, поділ майна і т.д
Українська академія медіації	Одеса	Луіза Романадзе	https://mediation.ua/	- Сімейна медіація - Партнерська медіація - Бізнес медіація - Медіація в організаціях - Трудові конфлікти і т.д	С.М: Інтереси дітей, поділ майна, спадкування, конфлікт поколінь. Допомога домовитись перед початком шлюбних стосунків
Центр медіації Простір Порузуміння	Київ	Ольга шевчук	https://www.facebook.com/ProstirPorozyminnya	- Сімейна медіація - Бізнес медіація - Конфлікт-коучинг	С.М: Вирішення конфліктів між подружжям, між батьками та дітьми. Питання розподілу майна та виховання дітей
Асоціація сімейних медіаторів України	Київ	Світлана Стадник	http://afmu.org.ua	- Сімейна медіація	С.М: шлюбних відносин; розірвання шлюбу; припинення фактичних шлюбних відносин; визначення місця проживання дитини; участі батьків у вихованні та утриманні дитини;

					виїзду дитини за кордон; визначення чи зміни імені чи прізвища дитини; управління спільним майном; поділу спільного сумісного майна подружжя; стягнення аліментів; позбавлення батьківських прав; спадщини; взаємовідносин опіки та піклування; питання, пов’язані з усиновленням/скасуванням усиновлення; взаємовідносини, які виникають в інших формах сімейного виховання дітей, позбавлених батьківського піклування (опіка, піклування, прийомна родина, дитячі будинки сімейного типу, тимчасове влаштування, патронат); взаємовідносин між членами сім’ї, родичами тощо

Декларація
академічної доброчесності
здобувача ступеня вищої освіти ЗНУ

Я, Петреній Юлія Олександрівна, студентка IV курсу бакалаврату, денної форми навчання, факультету соціології та управління, спеціальність 054 «Соціологія», адреса електронної пошти uliapetrenik@gmail.com:

- підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему «Медіаторні технології у вирішенні сімейних конфліктів» відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомлений/на;
- заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;
- згодна на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою інтернет-системи, а також на архівування моєї роботи в базі даних цієї системи.

03.06.2024 Ю.О. Петреній

Науковий керівник,
к.соц.н., доцент кафедри соціології
03.06.2024 М.А. Кулик